

Misket

03

İyi ve Kötü

Uzay Turizmi
Kuşaklar

Künye

İmtiyaz Sahibi

(İstanbul Üsküdar Lisesi Adına)

Nedim GÜNEY

İcadiye, Barışık Sk. No:18, 34674 Üsküdar/İstanbul

Yazı İşleri Sorumlusu/Editör

Nisa Özleyiş AKÇAALAN

Grafik Tasarım

Mustafa Enes BOLAT

Yayın Kurulu

Mustafa Enes BOLAT

Nisa Özleyiş AKÇAALAN

Danışman

Metin DALDABANOĞLU

Kapak Tasarım

Mustafa Enes BOLAT

Yazarlar

Beyzanur BAŞER • Meryem Yüksel POLAT • Meryem ÇINAR • Bilge ATEŞ • İren TANYILDIZ • İrem DOĞTÜRK • İlhan Devrim GERÇEK • Dilara YILDIZ • Irmak ÇAĞLAYAN • Adanil GÜZEL • Ekin YILDIRIM • Nursina YILMAZ • Nisa ANAZ • İrem Zehra UZUN • Nur İpek CANDAN • Nisa Özleyiş AKÇAALAN • İpek Su AKICI • Mehmet KIRAN • Alçın OĞUZ

Yönetim Yeri

İstanbul Üsküdar Lisesi

İcadiye, Barışık Sk. No:18, 34674 Üsküdar/İstanbul

İletişim

misketdergisi@gmail.com

instagram.com/misket.iul

Yayın Türü

İçindekiler

İçerik İsmi	Sayfa
Künye.....	1
İçindekiler.....	2
Editörden.....	3
Ön Söz.....	4
Üç Ayda Tüm Yıllar.....	5
Ayna Nöronlar.....	7
Yer Çekimi.....	9
Bambaşka Bir Dünya: Kelebekler.....	10
Reklamcılık.....	12
Geçmişten Günümüze On Pandemi.....	13
Söz.....	15
Şeker.....	16
Uzay Turizmi.....	18
Dünya'da Yaşanan En Büyük 10 Yangın.....	20
Carl Gustav Jung.....	22
İngiliz Parlamenter Stilde Pozisyonlar.....	24
Söz.....	25
Hedef Koymak.....	26
Üç Anadolu Efsanesi.....	27
İyi ve Kötü.....	29
Bir Kavuk Meselesi.....	31
Kim Bu Isaac Newton?.....	33
Söz.....	35
Görkemli Fener.....	36
Şanlıurfa.....	37
Kuşaklar.....	39
Aşındıran Zaman.....	42
Çernobil Faciası.....	44
Son.....	46

Editörden

Değerli Okurlar;

Dijital olarak yayımlamaya devam ettiğimiz dergimiz “Misket”in yeni sayısını sizlere sunmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Günümüzde “21. yüzyıl dijital okur-yazarlık” kavramı ortaya çıktı. Bilgiye ulaşmada dijital okur-yazarlığın, bilgiye erişimin; internet platformları, sosyal medya ve mobil cihazlar gibi dijital teknolojiler aracılığıyla sağlandığı bir toplumda yaşamak, öğrenmek ve çalışmak için sahip olunması gereken beceriler olarak tanımlanıyor. Aslında pandemi sürecinden önce de eğitim alanında reformlar yapılmaya başlanmıştı ama pandemi süreci bu reformları hızlandırıp zorunlu hale getirdi. Eğitim alanı da 21. yüzyıl becerilerine uyum sağlayacak şekilde inşa edilmeye başlandı.

Pandemi sürecinin başlaması ile uzaktan eğitim sisteminin temelleri atılmaya ve yeni bir eğitim düzeni oluşturulmaya başlandı. Öğrenciler, veliler ve öğretmenler kendilerini daha önce alışkın olmadıkları bir durumun içinde buldular. Bir anlamda bu sürecin başlaması ile birlikte dijital bir dönüşüm yaşanmaya başladı.

Eğitim bilimcilerinin aklına pandemi sürecinden sonra eğitim sistemin nasıl dönüşeceği ile ilgili sorular yer etmeye başladı. Geleceğin eğitiminin günümüzdekinden farklı şekilde tasarlanacağı öngörülüyor. Ayrıca, dijital dünya ve psikolojik faktörler yeni oluşacak eğitim sisteminin unsurları arasında olduğu da aşikardır.

Tarihçilerin de söyledikleri gibi geçmişten ve yaşananlardan ders almamız gerekir. Bu süreçte olanlar doğaldı ve önemli olan süreçten geçtikten sonra ne olacağıdır. “Değişim kaçınılmazdır.” cümlesi canlı ya da cansız her varlık için geçerlidir. Bunu hayatımızın birçok alanında yaşayarak gözlemledik ve pandemi sürecinden sonra da kaçınılmaz değişime ayak uyduracağız.

İstanbul Üsküdar Lisesi’nin yürüttüğü eğitim faaliyetleri yanında bilimsel faaliyetlerin de destekçisi olmaya ve bu tarz çalışmaların yapılmasını teşvik etmeye devam edeceğiz. Başta dergimizin yeni sayısının ortaya çıkmasına ilham kaynağı olan ve süreçte tüm sorumluluğu üstlenen öğrencilerimiz olmak üzere, çalışmaya katkı sunan her genç yazarımıza teşekkürlerimi ve tebriklerimi sunuyorum.

Dergimizin yeni sayısını keyifle okumanız temennisiyle...

Metin DALDABANOĞLU

Ön Söz

Değerli Okurlar, Sevgili Gençler;

Öncelikle derginin hazırlanmasında tüm alanlarda çalışanları gönülden tebrik ediyor, azim ve başarılarının devamını diliyorum.

Gençlerimize duyulan güvenin ifadesi olan bu tablo, bize özgün fikirler geliştiren, çalışan, üreten, azmeden herkesin ihtiyacı olan mecrayı bulabileceğini söylüyor. Esasen bu çalışmanız emeğin hikâyesinin bir özetidir.

Yapay zekâ, blok zincir, siber güvenlik, nesnelerin interneti gibi yeni gelişen alanlar başta olmak üzere, teknolojinin her boyutunda benzer başarıların kazanılmaması için hiçbir sebep yoktur. Teknolojinin en büyük sermayesi üretken zihinlerdir, diğer her şey bunun ardından gelir.

Bizim medeniyetimiz insan medeniyetidir, ilim medeniyetidir, irfan medeniyetidir, hikmet medeniyetidir. Bu kavramların ifade ettiği ruhtan koptuğumuz dönemlerde her alanda geriledik. Geçmişini bilmeyen bugün nerede durduğunu ve gelecekte nereye yönelmesi gerektiğini de bilemez. Mesela İslam bilim ve teknoloji tarihini bilmeyen, bizim şu anda yaptığımız ve yapmaya çalıştığımız işlerin ilhamını nereden aldığımızı anlayamaz.

İnsan olarak kendimizi tanımadan tüm maddi unsurlarıyla dünyanın da evrenin de onların incelenmesiyle elde edilen bilginin de sırrına vakıf olamaz. Bunun sonuçlarından istifade edemeyiz.

Unutmayınız, bu dünyada herkese yer var. Yeter ki hayal edin, hayalinizi gerçekleştirmek için harekete geçin, çok çalışın ve azminizi asla kaybetmeyin. Samuel Beckett'in dediği gibi: "Hep denedin, hep yenildin. Olsun. Gene dene, gene yenil. Daha iyi yenil." Bu azmin, çabanın, bu emeğin sonu mutlaka başarıya çıkar, mutlaka zafere çıkar. Hayat denen içi fırsatlarla dolu ama zemini de taşlı, dikenli, çamurlu, inişli-çıkışlı yolda küçük engellere takılıp kalırsanız hem kendinize yazık etmiş hem bu ülkeye ve millete haksızlık yapmış olursunuz.

Tasarlayan, üreten, geliştiren, somut neticelere ulaşan başarılı gençlere, başarılı insanlara ihtiyacımız var. Daha açık bir ifadeyle; Türkiye'nin size, gayretlerinize, çabalarınıza, enerjinize, vizyonunuza ihtiyacı var. Bin yıldır bu toprakları vatanımız kılmak uğrunda canlarını ortaya koyan ecdadımız onca fedakârlığı sizin bugün ve gelecekte göstereceğiniz başarılar için yapmıştır. Her birinizden bu anlayışla eğitiminize, çalışmalarınıza, geleceğinize dört elle sarılmanızı istiyorum.

Hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Sağlıcakla kalın.

Nedim Güney

Üç Ayda Tüm Yıllar

1 Temmuz 1927: Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ilk kez İstanbul'u ziyaret etti.

3 Temmuz 1243: Köseadağ Savaşı gerçekleşti. Anadolu Selçuklu Devleti, Moğol İmparatorluğu'na yenilerek yıkılış sürecine girdi.

4 Temmuz 1776: Amerika Birleşik Devletleri, İngiliz İmparatorluğu'ndan bağımsızlığını ilan etti.

6 Temmuz 1827: Londra Antlaşması ile Yunanistan, Osmanlı İmparatorluğu'ndan bağımsızlığını ilan etti.

7 Temmuz 1939: Çıkarılan bir yasa ile "Hatay" ili kuruldu.

8 Temmuz 1937: Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında Sadabat Paketi imzalandı. Bu antlaşma, dört ülkenin sınır ve bağımsızlık sorunlarını çözme amacı taşıyordu.

9 Temmuz 1952: Türkiye'nin ilk televizyon yayınları, İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından gerçekleştirildi.

10 Temmuz 1996: Türksat 1C uydusu, uzaya fırlatıldı.

11 Temmuz 1995: Bosna-Hersek'in Srebrenitza bölgesinde, yaklaşık 8000 Boşnak'ın öldürüldüğü Bosna Soykırımı, diğer adıyla Srebrenitza Katliamı başladı.

12 Temmuz 1932: Türk Dil Kurumu kuruldu.

13 Temmuz 1878: İngiltere, Rusya, Almanya, İtalya, Avusturya-Macaristan, Fransa ve Osmanlı arasında Berlin Antlaşması imzalandı. Bu barış antlaşmasıyla çoğu balkan ülkesi bağımsızlığına kavuştu.

14 Temmuz 1971: Günümüzdeki adı Kültür ve Turizm Bakanlığı olan Kültür Bakanlığı kuruldu.

15 Temmuz 1099: Birinci Haçlı Seferi sırasında Haçlı ordusu Kudüs'ü ele geçirdi.

16 Temmuz 1969: Apollo 11, Kennedy Uzay Üssü'nden fırlatıldı. Ay yüzeyine iniş yapan ilk uzay uçuşu Apollo 11 ile yapılmıştır.

17 Temmuz 1945: Potsdam Konferansı ile II. Dünya Savaşı sonrasında ABD, SSCB ve İngiltere liderleri yeni sınırları belirledi.

18 Temmuz 1920: Misak-ı Milli sınırları, TBMM'de kabul edildi.

20 Temmuz 1936: Montrö Boğazlar Sözleşmesi imzalandı.

21 Temmuz 1913: Osmanlı İmparatorluğu, Edirne'yi Bulgar işgalinden kurtardı.

23 Temmuz 1919: Erzurum Kongresi'nin başlangıcı.

24 Temmuz 1923: Lozan Antlaşması imzalandı.

27 Temmuz 1302: Osmanlı Beyliği ve Bizans İmparatorluğu arasında yaşanan Koyunhisar Savaşı, Osman Gazi'nin zaferiyle sonuçlandı.

Üç Ayda Tüm Yıllar

28 Temmuz 1914: I. Dünya Savaşı başladı.

29 Temmuz 1958: NASA kuruldu.

31 Temmuz 1922: İstiklal Mahkemeleri Kanunu, TBMM'de kabul edildi.

1 Ağustos 1571: Lala Mustafa Paşa, Venedik Cumhuriyeti'ne ait Kıbrıs Adası'nı fethetti.

5 Ağustos 1921: Mustafa Kemal Atatürk, Türk Orduları Başkomutanlığı'na seçildi.

7 Ağustos 1964: Türk savaş uçakları, Kıbrıs'ta Rum mevzilerini bombaladı.

8 Ağustos 1963: ABD, İngiltere ve SSCB arasında nükleer denemelerin sonlanması için Kremlin'de antlaşma imzalandı.

9 Ağustos 1915: Birinci Anafartalar Muharebesi başladı.

10 Ağustos 1913: II. Balkan Savaşı sona erdi.

15 Ağustos 1951: Nazım Hikmet, Türk vatandaşlığından çıkarıldı.

16 Ağustos 1974: Kıbrıs Barış Harekati'nden sonra ateşkes imzalandı.

19 Ağustos 1991: SSCB'nin dağılışı süreci başladı. Sovyetler Birliği'nde darbe gerçekleşti.

21 Ağustos 1922: Mustafa Kemal Atatürk tarafından Büyük Taarruz emri verildi.

22 Ağustos 1989: Neptün'ün ilk halkası keşfedildi.

23 Ağustos 1921: Sakarya Meydan Muharebesi'nin başlangıcı.

24 Ağustos 1925: Şapka ve Kıyafet Devrimi, Kastamonu'da Mustafa Kemal Atatürk tarafından başlatıldı.

29 Ağustos 1526: Mohaç Muharebesi başladı. Osmanlı, Macar Ordusu'nu yenilgiye uğrattı.

30 Ağustos 1922: Türk Kurtuluş Savaşı sona erdi. Yunan Ordusu Başkomutanı Nikolaos Trikupis esir alındı.

Üç Ayda Tüm Yıllar

1 Eylül 1939: Almanya'nın Polonya'ya saldırmasıyla 2. Dünya Savaşı başladı.

3 Eylül 1783: Paris'te imzalanan anlaşmayla İngiltere, ABD'nin bağımsızlığını tanıdı.

4 Eylül 1919: Mustafa Kemal Paşa, Sivas Kongresi'ni açtı.

7 Eylül 70: Roma İmparatorluğu, Kudüs'ü işgal etti ve şehri yağmaladı.

8 Eylül 1862: Osmanlı Devleti ile dönemin büyük Avrupa devletleri arasında İstanbul Protokolü imzalandı.

9 Eylül 1922: Kurtuluş Savaşı sırasında Türk ordusu, Dumlupınar Meydan Muharebesi sonucu İzmir'e girdi.

11 Eylül 2001: ABD'de yaşanan 11 Eylül saldırılarında 2976 kişi öldü, 6291 kişi yaralandı.

12 Eylül 1980: 12 Eylül darbesi gerçekleştirildi.

17 Eylül 1176: Anadolu Selçuklu Devleti ile

Bizans İmparatorluğu arasında Miryakefalon Savaşı gerçekleşti.

19 Eylül 1921: Mustafa Kemal Paşa'ya TBMM tarafından "Mareşal" rütbesi ile "Gazi" ünvanı verildi.

20 Eylül 1951: Türkiye, NATO'ya katıldı.

27 Eylül 1529: Kanuni Sultan Süleyman'ın komutasındaki Osmanlı Ordusu, I. Viyana Kuşatması'nı başlattı.

29 Eylül 1920: Kazım Karabekir komutasındaki Osmanlı Ordusu, Ermenistan ile yaptığı savaş sonucunda Sarıkamış'ı ele geçirdi.

Mehmet KIRAN & Alçın OĞUZ

Ayna Nöronlar

Ayna nöronlar, başta işitme ve görme olmak üzere bütün duyarlar vasıtasıyla dış dünyadan gelen sinyalleri alıp âdeta onların fotokopisini saklayan hücrelerdir. Bu nöronlar taklit etme ve karşıdakinden öğrenme gibi bir süreçte kendilerine verilmiş rolü hassas bir şekilde yansıtmaktadır. Bu durum beynin tamamen normal bir fonksiyonudur. İnsan elinde olmadan çevresindeki kişilerin mimiklerinin, hâl ve tavırlarının tesirine girer. Aynı davranışları o anda hemen doğrudan sergilemese bile beynine kaydeder. Televizyonda film seyrederken acıklı bir sahne gördüğümüzde kendimizi tutamayıp ağlamamız gayet normal bir hâdisedir. Kişi elinde olmadan bu davranışı göstermektedir. Bazen kendimizi başkalarının mimiklerini taklit ederken yakalarız veya nerede duyduğumuzu hatırlayamadığınız bir şarkının melodileri istemeden dilimize dolar. Esneyen birinin, ortamdaki diğer kişilerin de uykusunu getirdiğini ve esnemelerin giderek arttığını çoğumuz biliriz. Son yıllarda yapılan psikoloji araştırmalarının temelini oluşturan ayna nöronlara “sürü psikolojisinin” ortaya çıkmasında aktif rol verildiği anlaşılmaktadır. Maç seyrederken insanların birbirlerini taklidi, mitinglerde insanların daha sonraları kendilerinin bile hayretle karşıladığı aşırılık ve taşkınlıkları ayna nöronların rollerine birer örnektir.

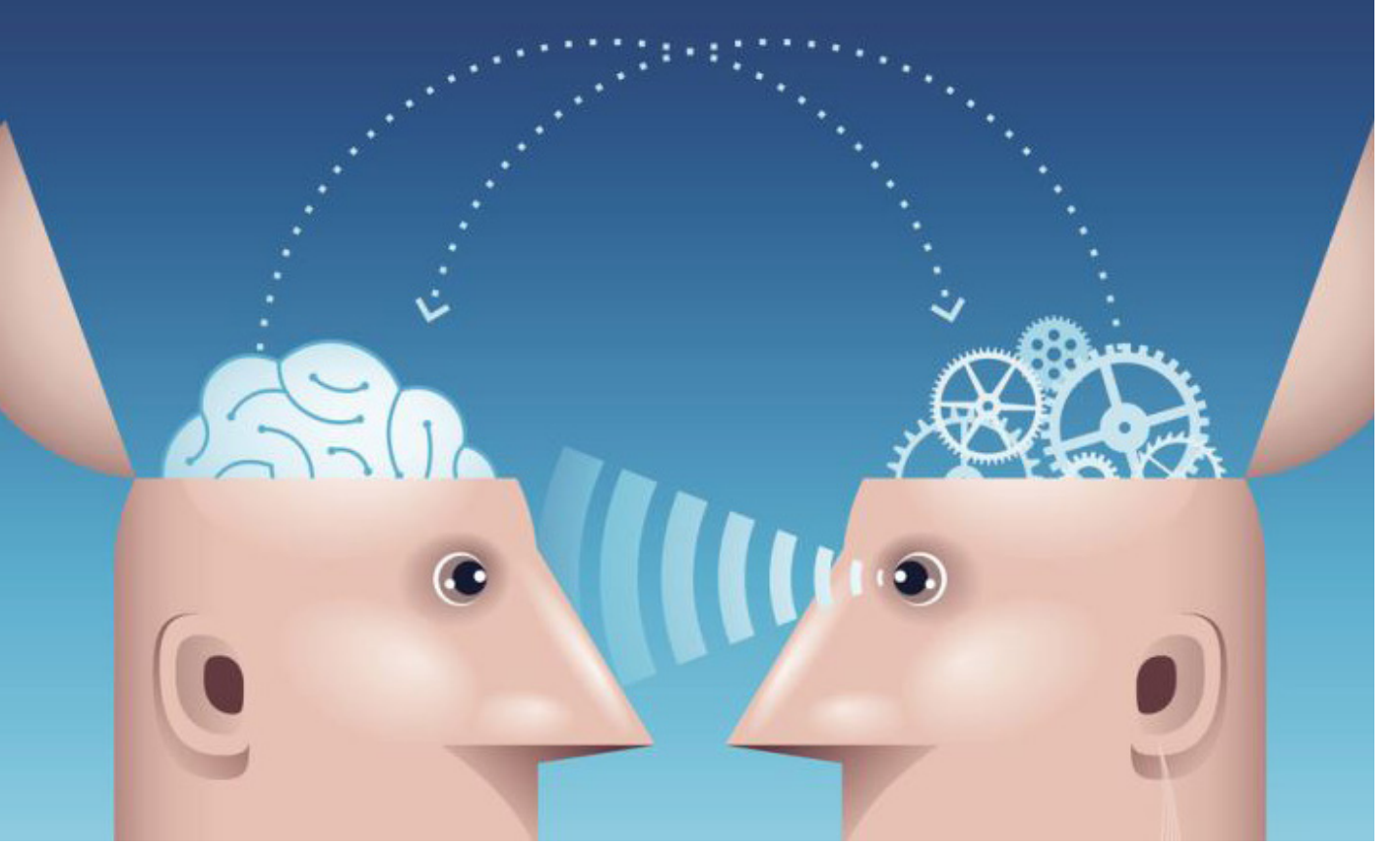
Şizofreni, otizm ve diğer bazı psikiyatrik bozuklukların temelinde de ayna nöronların rol oynayabileceği düşünülmektedir. Buna “kırık ayna teorisi” denmektedir. Bu tip psikolojik hastalığı olan kişiler karşındakine ayna olamamakta. Yani empati kuramamakta veya aynasındaki görüntü kırık olmaktadır. Aynadaki bu kırıklar arasındaki bağlantı iyi kurulup yapılandırılmadığından hasta kişi karşındakinin hisleri konusunda doğru bir yoruma ulaşamamaktadır. Ağlaması gereken yerde gülmek istemektedir. En yakınının cenaze merasiminde üzülmesi ağlaması gerekirken veya en azından diğer üzülen insanları taklit etmesi gerekirken, o hasta kişi defin sonrası dağıtılacak kumanyayı düşünmektedir.

Empatide Ayna Nöronlara Verilen Vazife

İyi hekim olmanın temel şartlarından birisi empati yapabilme, yani kendini karşındakinin yerine koyabilmedir. Hekim hastasının derdini, ağrısını sanki kendisi yaşıyormuş gibi hissedebilmeli ve onunla dertlenebilmelidir. Empati oluşturamayan ancak en doğru ilâçları reçete eden bir hekim, belki de tedavide hiç başarılı olamayabilir. Bu husustaki araştırmalar başarılı insanların iyi empati kurabildiklerini ve bu kişilerde ayna nöron aktivitesinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Ayna Nöronlar

Ayna Nöronlar ve Konuşma

Konuşma kabiliyeti ile ayna nöronlar arasında çok yakın bir münasebet vardır. Motor konuşma ile alâkalı kasların harekete geçmesinde aktif merkez olan beyindeki Broca alanı, insanlarda genellikle sol beyin yarım küresinde bulunur. Konuşma merkezi, beynimizin ön kısmındaki el hareketlerini ve maharetini kontrolde vazifeli merkeze yakındır. Buradan şunu ifade etmek mümkündür: Konuşma ile el mahareti ve konuşma esnasında seyredilen el kol hareketleri arasında yakın bir münasebet vardır. İşte ayna nöron sistemi de bu konuşma ve el mahareti merkezlerine yakın bulunmaktadır. Otizmli çocuklarda bu ayna nöronlara ait merkez kırıktır. Çocuk anne ve babasıyla göz göze gelmez. Çevresiyle hiç alâkadar olmaz, kendi dünyasında ve kendine has fanusun içindedir. Büyüklerinin mimiklerini taklit etmesi, başkasının ağlama veya gülmesiyle ilgilenmesi gibi bir durum söz konusu değildir. Otizmli çocukların önemli problemlerinden biri de asla konuşmamalarıdır. Otizmli çocuklarda etrafın foto-

kopisini çekme manasında ayna nöron fonksiyonu mükemmeldir; onlar hiç unutmazlar, son derece de zekidirler. Duyu organlarından gelen sinyaller ayna nöronlarında cevap ve görüntü meydana getirmekte fakat bunlar beyinde daha öteye el kabiliyeti, mimikler ve konuşma merkezlerine iletilemediğinden bu çocuklarda mimikler, el hareketleri ve konuşma kabiliyeti gelişmemektedir. Beyin ayna nöronları hafızaya alma ve yansıtma faaliyetlerinde vazife alırken bu işlemlerin nöron içinde hangi moleküler aktivitelerle ortaya çıktığına dair detaylar henüz bilinmemektedir. 30 milyar nöron kullanılarak mükemmel bir sistem içinde inşa edilen insan beyninin henüz ortaya çıkaramadığımız sanatlı yapılarının, yakın gelecekte biraz daha aydınlatılabilmesi en büyük temennimizdir.

Beyzanur BAŞER

Yer Çekimi

Yer çekimi kısaca, Dünya'nın kütle çekimidir. Her ne kadar Newton'ın kafasına elma düşerek bulunduğu bilinse de aslı biraz daha geçmişe dayanıyor. M.Ö. 4. yüzyılda Aristo, hafif cisimlerin ağır cisimlerden önce yere düştüğünü keşfetmiştir. Ardından Galileo, havanın sürtünme kuvveti uyguladığını söylemiş ve Aristo'nun düşüncesini buna bağlamıştır. Newton, uzun yıllar boyunca yer çekimini anlamaya ve açıklık getirmeye çalışmıştır. Kafasına elma düşmesiyle konuya net olarak açıklık getirmiş ve yer çekimini açığa kavuşturmuştur.

Peki, yer çekimi olmasaydı neler olurdu?

Her ne kadar yer çekiminin vücudumuza bir etkisi yokmuş gibi görünse de vücudumuzun sağlığı ve düzeni yer çekimine bağlıdır.

- Kemik yoğunluğunu ve kas gücünün,
- Bağışıklık sisteminin dinçliğinin,
- Uyku düzeninin,
- Kandaki hücre sayısının dengede kalmasını sağlıyor.

Ayrıca eğer ki yerçekimsiz bir ortamda büyümüş olsaydınız, vücudunuz ortama göre gelişme göstereceği için, belki de Dünya'da yaşamınızı sürdüremeyecektiniz bile. Tabii yerçekimsiz bir Dünya olabilseydi...

Dünya'nın katmanları (atmosfer, hidrosfer, litosfer vs), yer çekimine bağlı olduğu için yer çekimin olmaması bunların hepsini boşluğa bırakacaktı. Bir süre sonra Dünya parçalanacak ve uzayda kaybolacaktı.

Yer çekimi neden Dünya'nın her yerinden eşit değil?

Dünya, orta kısımlardan daha fazla basık olduğu için kütle çekim alanı her yerde eşit değildir.

Uzayda neden yer çekimi yok?

Uzay boşluktan oluşur. Yer çekimin meydana gelmesi için bir kütle gereklidir. Yalnız, uzayın içerisindeki kütlelerin yer çekimi vardır. Uzayda bu kütleye belirli bir ölçüde yaklaşırsa zaten yer çekimi etkisine girer ve kütleye doğru çekilişi görülür.

Meryem Yüksel POLAT

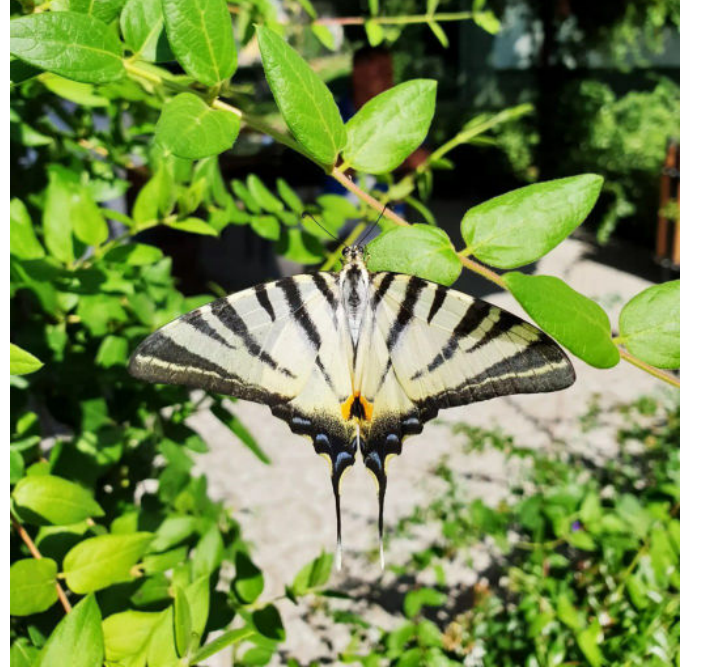
Bambaşka Bir Dünya: Kelebekler

Selam sevgili Misket okuru! Bugünkü yazımın konusu başlıkta da belirttiğim gibi kelebekler. Kelebekler... Bendeki kelebek aşkını yaz yaz bitiremem ama biraz size de bahsetmek istiyorum. Kim sevmez ki diyeceğim ama kelebekten korkan bile gördüğüm için susuyorum. Kelebeklere olan zaafımın tam olarak nereden geldiğini bilmiyorum ama birden bire olan bir şey değil. Kendimi bildim bileli hep bir ilgim vardı ve bu ilgi git gide büyüyor. Büyüdükçe de hayatımda daha fazla yer alıyor. Kendi sembolüm gibi bir şey oldu hatta. Artık etrafımdaki insanlar kelebek veya kelekeli bir şey görünce akıllarına benim geldiğimi söylüyorlar. Nasıl güzel bir duygu... Şimdi birlikte birkaç kelebek çeşidinin özelliklerine bakalım:

Mavi Morpho Kelebeği

Orta ve Güney Amerika'nın ev sahipliği yaptığı Mavi Morpho kelebeği dünyanın en büyük kelekelerinden bir tanesidir. Bu büyüleyici kelebeğin kanatları parlak mavi renkte olup -ki görüntüsüyle cezbeden- yirmi dokuzun üstünde türe ve yüz kırk yedi civarında alt türe sahiptir. Kanatlarının arkasında mikroskobik ölçülerde ışık yansıtması sonucu kanat kenarları siyah bir şeritle çevrilidir. Estetik olmasının yanı sıra, kanatlarının altındaki kahverengi renk yırtıcılara karşı kamuflaj görevi görür. Genellikle 7,5 cm civarında kanat açıklığı olan Morpho kelekelerinin en heybetlileri 20 - 22 cm civarında olabiliyorlar. Bu muhteşem kelebeği görmeyi isterdim açıkçası.

Zebra Çatal Kuyruklu Kelebek

Bu kelekeler çoğunlukla Kuzey Amerika'nın doğu kıyılarında bulunur. Tennessee eyaletinin ünlü kelebeğidir. Zebra Çatal Kuyruklu kelebek adından da anlaşıldığı üzere siyah beyaz çizgilerle kaplıdır ve kanatları üçgen şeklindedir. Bu özelliği de ona ekstra estetik katıyor bence. Adını da arka kanatlarındaki uzantısından almaktadır. Bu kelekelerin familyanın bütün üyelerinde görülen daha da garip bir özelliği var. Larvada Y biçiminde uzatılabilen bir organ ya da ozmetyum var. Bu kafanın hemen arkasında bulunuyor. Organ genellikle turuncu ya da sarı renk oluyor. Normal olarak görülüyor ama larva ürktüğü zaman bunu birdenbire uzatabiliyor. Organ tırtılın göğsündeki salgı bezlerine bağlıdır. Uzatıldığı zaman keskin bir koku çıkarır. Bu koku cinslere göre değişir. Bu organ Apollo kelebeğinin larvasında da vardır. Apollo aslında Çatal Kuyruklu kelekeler familyasındandır ama yine de gerçek bir çatal kuyruklu sayılmaz. Kuzey Amerika'da otuza yakın cinsi, Avrupa'da ise beş ya da altı türü bulunur. Bu da çok nadir görülen bir kelebek cinsidir.

Bambaşka Bir Dünya: Kelebekler

Apollo Kelebeği

Apollo kelebeği bilimsel dilde Parnassius Apollo olarak biliniyor ve Papilionidae familyasından bir kelebek çeşidi. 1000 ile 2000 metre arasındaki dağlarda yaşadığı biliniyor. Özellikle böcek koleksiyoncuları ve küresel ısınmanın yarattığı süreçler nedeniyle maalesef sayıları giderek azalıyor. Uludağ (Bursa) başta olmak üzere Türkiye'nin birçok bölgesinde yaşayan bu tür en çok Polonya 'da yaşıyor ve Çekoslovakya'da tükenmek üzere. İsveç ve Finlandiya'da ise sayıları hızla azalıyor. Çok iri bir kelebek türüdür ve vücutları üzerinde küçük küçük kürk gibi tüyler bulunur. Kanatları çok incedir ve bu yüzden güneş ışığını kolaylıkla emerler.

Tavus Kelebeği

Tavus kelebeği Avrupa ve Asya'dan Japonya'ya kadar dağılım gösterir. İsmi kanatlarının üzerindeki tavus kuşu benzeri desenlerinden alır. Üst kanatları pas kırmızısı rengindedir. Bu kırmızının üzerinde dikkat çekici göz benekleri vardır. Bir benek ön kanatta bir benek arka kanatta olmakla beraber benekler kanat uçlarının yakınındadırlar. Kanat genişliği 50 ile 55 milimetre arası, tırtılın maksimum uzunluğu ise 42 milimetredir. Tavus kelebeği yaşam alanı konusunda diğer kelebeklerden çok daha az titizdir. Onları hem açık ormanların yakınında hem de yerleşim bölgelerinde bulabiliriz. Tavus kelebekleri sonbaharda kışı geçirmek için rüzgâr almayan ve fazla kuru olmaması gereken bir yer ararlar. Bazen evlere de girerler, bu durumda onları bodrum katında bulabiliriz. Eğer kışı evin tavanında geçirmeye çalışırlarsa ölebilirler çünkü burası genellikle fazla kurudur. Doğada ise kışı mağarada veya tilki yuvalarında geçirirler. En önemli besinleri ısırgandır. Yetişkin kelebekleri Almanya'da, Avusturya'da ve İsviçre'de mart ayından ekim ayına kadar görülmektedir. Bu kelebek türü kışı yetişkin birey olarak geçirir. Tavus kelebeği Avrupa ve Asya'dan Japonya'ya kadar dağılım gösterir ve kelebek sayısı yüksektir. Avrupa'nın kuzeyinde ve İberik Yarımadası'nın bazı bölgelerinde ve de Yunanistan'da bu kelebek türü yoktur.

Milyonlarca çeşit kelebeğin her birinin kendine özgü böyle özelliklerinin olması da ekstra hayran olunacak bir konu. Bu muhteşem canlı türünün ve daha birçok canlının sayıları çeşitli sebepler yüzünden her geçen gün azalıyor. Bizler de elimizden geleni yapıp onları ve daha birçok canlıyı koruyalım. Koruyalım ki hayatımızı güzelleştiren parçalar eksilmesin...

Meryem ÇINAR

Reklamcılık

Güncel zamanı ve eski zamanları kıyasladığımızda hayatımızdaki en büyük değişimlerden birinin ticaret üzerinde olduğunu görürüz. Mesela eskiden ticari herhangi bir faaliyette tanıtım yapılacak çevre, kişinin yakın çevresinden oluşmaktaydı. Hayatımıza televizyonların girmesiyle bu durum değişmeye başladı. Reklamcılık yaygınlaşmaya başladı ve böylece herhangi bir kuruluş daha büyük bir çevreye kitleye hitap etti.

Reklamcılığın ne kadar ciddi yaygınlaştığını görmek birçok yönden fazlasıyla mümkündür. Mesela eskiden iki veya üç dakika olan dizi arası reklamların süresinin şimdilerde ise yirmi dakika civarlarında olduğunu görmemek mümkün değil. Peki, hiç düşündünüz mü dizinin masraflarının nasıl karşılandığını? En iyi dizilerde başrollerin kazancı aylık yarım milyon civarı oluyor. Ayrıca diğer tüm oyuncuların kazancı ve yanı sıra set çalışanlarının kazancı ve yapımcı yönetmen maaşları hesaba katıldığında çok büyük meblağlara ulaşan hesapların yanı sıra kanalların kazançlarını da düşününce aslında tanıtım yapmanın ne kadar önemli olduğunu anlarız. Aslında televizyon izlemenin ücretsiz olduğunu düşünmek pek de akıllıca değil çünkü yapılan araştırmalara göre reklamlar git gide daha fazla zamanımızı almaya başladı. Peki, siz hangisini tercih ederdiniz? Para vererek reklam izlememeyi mi yoksa para vermayarak zamanımızın reklamlara gitmesini mi? Gerçi bu tercih hakkı da sunulmaya başlandı.

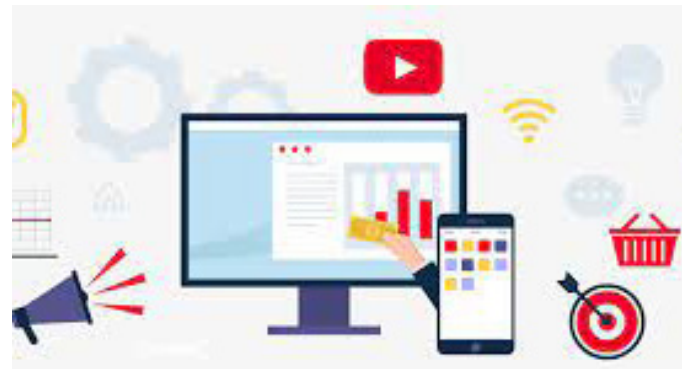
Peki, reklam sektörü başka nerelerde etkin? Örneğin bir kuruluş açılacak restoran, hastane, market vb. bu kuruluşların reklamını yaparsak tabi rağbet çok olur. Çünkü hayattaki en büyük problemlerden birisi de iletişimsizliktir. Reklam aslında bir iletişim aracı ve aracısıdır. Yani bir hastane çok iyi hizmet verecek tüm donanımlara sahip olduğunda fakat bu durumu reklam edemediğinde bu hastane kapanabilir veya restoran, çok iyi yemekler pişirmesi ayrıca diğer hizmetlerin mükemmel olması dışında reklam yapmazsa çok kısa sürede bataabilir,

reklamlar bu bakımdan iletişim aracıdır. Bir kurum ile müşteriler arasında ise aracıdır.

Peki, reklam nedir? Reklam, ürün satın alma konusunda sizi etkileyen bir tür kısa filmidir fakat ürünün kalitesinden çok reklamın kalitesi daha fazla önemlidir. Reklam yöntemleri iyi ve kötü reklam yöntemi olmak üzere ikiye ayrılır. İyi reklam yöntemleri genellikle göz alıcı ve akılda kalıcıdır, örneğin güçlü ve renkli resimler ve makaleler kullanan “etkili görüntüler” veya şirketlerin ürünlerini göstermek için influencer’ları kullandıkları “influencer marketing” yöntemi iyi reklam yöntemleridir. Ancak “sembol, slogan ve logo” kullanmayan kötü reklam yöntemi yukarıda bahsettiğim tekniklere sahip değildir. Ancak aralarında bir benzerlik vardır. Her ikisi de modern yöntemlerdir. Reklam verenler tüm bu yöntemleri kullanır ancak özellikle “influencer marketing” en yaygın yöntemdir. Özetlemek gerekirse kullandığımız birçok yöntem var ancak hatırlanmak istiyorsanız daha fazla dikkat çekici yöntem kullanmalısınız. Aksi takdirde satışınızı veya hizmetinizi kötü yönde etkilemiş olursunuz.

Dünya da birçok kazanç sağlama yöntemi vardır “para kazanmak” deyince aklımıza gelen ilk fikir ürün satmak olsa da aslında para kazanmanın ürün satmak yanında hizmet sektörü ile de alakası büyüktür. Mesela bir kıyafet tekstil mağazası bize tişört veya pantolon satarken bir güzellik merkezi yaptığı hizmetten para kazanır ama unutmayalım ki ikisinin de ortak yönü reklamını iyi yapmaktır.

Bilge ATEŞ

Geçmişten Günümüze On Pandemi

Bazı farklı kıtalarda veya tüm dünyada yayılarak etkisi altına alan ve birçok insanı tehdit eden salgın hastalıklara genel olarak pandemi denilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre yeni bir virüs olması, kolayca insanlara geçebilmesi, insanlar arasında sürekli ve kolay bir biçimde bulaşması bir hastalığın pandemi sayılabilmesi için genel anlamdaki kriterleridir.

1- Justinyen Veba Salgını

541-542 yılları arasında ortaya çıkmıştır. İlk Hunlarda gözlenip fareler ile at ölümlerinden de yayıldığı tahmin edilmektedir. Bu salgın, ticaret gemilerine giren farelerle Bizans İmparatorluğu'na ulaşmış ve Sasani İmparatorluğu ile Akdeniz çevresindeki liman kentlerini etkilemiştir. Veba salgınları içinde tarihte yer alanların en büyüklerinden bir tanesidir. Şehre giriş çıkışların yasaklanması, karantina uygulanması alınan önlemlerdir. Bu ve benzeri önlemlere rağmen salgın engellenememiştir çünkü şehrin her tarafında dolaşan fareler veba mikrobunu taşımışlardır. Bazı tarihçilere göre Justinyen Veba Salgını tarihin en ölümcül salgınlardan biri olmuştur. Salgın iki asır boyunca yenilenecek 25-100 milyon kişinin yani nüfusun %40'ının ölümüne yol açmıştır.

2- Kara Veba

Diğer adı Kara Ölümdür. 1346 ile 1350 yılları arasında Uzak Doğu'da ortaya çıkmıştır. Yersinia pestis bakterisi bu salgına neden olmuştur. Kaydedilen, insanlık tarihindeki en büyük ölümcül salgındır. Vakalar ilk olarak Orta Asya ve Çin'de gözlenmiştir. Moğol ordusunun Ceneviz ticaret merkezini kuşatıp vebalı cesetleri kentin içine mancınıkla atması sonucu veba Avrupa'ya taşınmıştır. 75-200 milyon kadar insanın Avrasya ve Kuzey Afrika'da ölümüne sebep olmuştur. Avrupa'nın nüfusunu büyük bir oranda etkileyip sosyal yapılarını değiştirmiştir. Giovanni Boccaccio 1353'te yazdığı Decameron adlı kitabında bu salgının etkilerini yazmıştır.

3- Kolera

1817'lerde ortaya çıkmış olup Vibrio cholerae isimli bakterinin sebep olduğu bağırsak enfeksiyonlarına bağlı bir hastalıktır. İlk olarak Bengal'de görülmüştür. Türlü ticaret yollarının bu noktadan geçmesi ile hastalık yayılmıştır. Çeşitli yollarla Japonya, Moskova, Berlin, Paris, Hamburg ve Londra'ya oralardan da göçmenlerle Kanada'ya yayılan hastalık büyük oranda insanların ölümüne sebep olmuştur. 1910'lu yıllardaki Balkan Savaşları esnasında salgın Os

Geçmişten Günümüze On Pandemi

manlı İmparatorluğu etkilemiş orduda ciddi kayıplara neden olmuştur.

4- Rus Gribi

1889-1890 yılları arasında ortaya çıkmıştır. Yalnızca bir yılda 1 milyon kişinin ölümüne sebep olmuştur.

5- İspanyol Gribi

H1N1 virüsünün bir alt çeşidinin sebep olduğu 1918-1920 yılları arasında ortaya çıkmış ölümcül bir salgındır. ABD’de ilk vakaya rastlanmıştır. Dünyayı ise birinci dünya savaşının son aylarında etkisi altına almıştır. Birinci, ikinci ve üçüncü dalgaları mevcuttur. 500 milyondan fazla kişiye bulaşmıştır. Bir buçuk yıl içinde 50 milyon kişi bu hastalıktan ölmüştür.

6- Asya Gribi

1956-1958 yıllarında A tipi bir grip virüsünün neden olduğu bir hastalıktır. İlk vakaya Çin’de rastlanmış daha sonra Uzak Doğu, Amerika ve Avrupa’ya yayılmıştır. ABD’de 70 bin kişi bu grip sonucunda ölmüştür. Asya gibi genellikle dört yılda bir salgın olarak ortaya çıkmaktadır. Zamanla virüsün yapısı değişmekte ve bu da yeni salgınlara neden olmaktadır. Bu nedenle hastalığa karşı geliştirilen aşı etkisiz kalmaktadır.

7- Hong Kong Gribi

1968 yılının başlarında ilk kez Hong Kong’ta görülmüştür. İkinci kategoriye ait grip salgınıdır. Kuş gribi virüslerinden H2N2’nin genlerini

içermektedir. Vietnam, Singapur, Kuzey Avustalya’dan Avrupa ve Amerika’ya yayılmıştır. Amerika’da yayılmasının nedeni o dönemdeki Vietnam Savaşı’ndan dönen birliklerden kaynaklanmaktadır. Virüs aşısı salgınlara artmasından 1 ay sonra bulunmuştur. Hong Kong’taki insanların yüzde 15’i etkilenmiştir. Yaklaşık 1 milyon insanın hayatını kaybetmesine neden olarak dünya genelinde ikinci sınıfa ait bir salgındır.

8- HIV/AIDS

DSÖ verilerine göre ilk vakaya 1976 yılında ABD’de rastlanmış olup halen etkisini devam ettiren ve tedavisi şuan için olmayan bir hastalıktır. Yavaşça insan bağışıklık sistemine etki ederek çökertir. Bu virüse karşı önlem almak herkesin kendi elindedir. Kan ve cinsel yolla bulaştığından bazı durumlarda dikkatli olunmalıdır. 2019 yılındaki sonuçlara göre AIDS’le alakalı hastalıklar sebebi ile ölen kişi sayısı 32 milyondur.

9- SARS

Şiddetli akut solunum yolu enfeksiyonu, halk arasında gizemli zatürre olarak bilinmektedir. Zoonotik bir viral enfeksiyondur. Bu virüsün omurgalı bir hayvandan insana bulaştığı anlamını taşımaktadır. İlk belirtileri grip benzeri halinde görülür. Öksürük, ateş, nefes darlığı gibi belirtiler gözlenmektedir. 2003 yılında Hong Kong’ta çıkmıştır ve buradan otuz yedi ülkeye yayılmıştır. Ölüm oranını DSÖ %10,9 şeklinde açıklamıştır.

10- Domuz Gribi

2009 yılında salgına sebep olan A tipi bir virüsün çeşitlerinden birisidir. Solunum yolu hastalığıdır. Domuzlarda olan bir virüse benzediği için ismine domuz gribi denmiştir. Mevsimsel grip hastalığı ile benzer belirtileri (Ateş, boğaz ağrısı, öksürük, üşüme vb.) vardır. Meksika’da başlayıp tüm dünyaya yayılmıştır. Aşısı vardır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre 12.800 kişi bu virüste hayatını kaybetmiştir.

İren TANYILDIZ

**“Hayatın genişliği,
uzunluęundan
daha 6nemlidir.”
İbn-i Sina**

Şeker

Şeker tatlılarımızda, içeceğimize tat vermektedir ve yemekte bile kullanılır ancak oldukça zararlı bir maddedir. Esmer şeker kalsiyum, magnezyum, sodyum, potasyum, kolin, niasin ve B12 vitamini bulundurur fakat verdiği zarar beyaz şeker ile eş değerdir. Esmer şeker tüketmek beyaz şeker tüketmekten daha mantıklı gelebilir ama tabii ki zararları unutulmamalıdır. Esmer ve beyaz şekerin aksine sağlıklı alternatifler kullanmak kaliteli ve sağlıklı bir yaşam için tavsiye edilir.

Şekerin Tarihçesi

Şekerin anavatanı olarak Doğu ve Güneydoğu Asya kabul edilmektedir. İlk Çağlardan beri Hindistan yarımadasında şeker üretilmektedir ve ekim alanı Khyber Geçidi vasıtasıyla Afganistan'a kadar yayılmıştı. Erken zamanlarda bol ve ucuz değildi bu yüzden dünyanın pek çok yerinde bal, tatlandırıcı olarak kullanılıyordu. Başlangıçta, insanlar tatlılığını çıkarmak için çiğ şeker kamışı çiğnedi. Şeker kamışı ile ilgili en eski tarihsel referanslardan biri, şeker kamışı kullanımının Hindistan kökenli olduğunu belir-

ten MÖ 8. yüzyıla tarihlenen Çin el yazmalarıdır.

Türkiye'de Şeker Üretimi

Türkiye'de şekerin ana hammaddesi şeker pancarıdır. Türkiye'de de geçmişte şeker kamışı tarımı için denemeler yapılmış ancak ekonomik olmayacağı anlaşıldığı için vazgeçilmiştir. Türkiye'de şeker üretme çalışmaları Osmanlı İmparatorluğu'ndan beri vardır. Ancak ilk şeker fabrikası Cumhuriyet döneminde kurulmuştur. Türkiye'de ilk şeker üreten fabrika Apullu Şeker Fabrikası'dır (26 Kasım 1926). Uşak'taki fabrikanın inşaatı ise 17 Aralık 1926'da bitmiştir. Uzun yıllar boyunca bu iki fabrika Türkiye'nin şeker ihtiyacını karşılamıştır. Lakin artan nüfusla beraber Türkiye'nin şeker ihtiyacı artmış ve bu iki fabrika talepleri karşılamakta zorluk çekmeye başlamıştır. Bunun sonucunda biri Eskişehir'de olmak üzere iki yeni şeker fabrikası açılmıştır. . Bu dört fabrika 1950'li yıllara kadar Türkiye'nin şeker ihtiyacını karşılama görevini üstlenmiştir. 1951 ve 1956 yılını kapsayan beş yıllık sanayi kalkınma hamlesiyle tam 11 yeni şeker fabrikası daha açılmıştır. Böylelikle 1956 yılının sonlarına

Şeker

doğru üretimde olan şeker fabrikalarının sayısı 15'e ulaşmıştır. Nüfus artışı sayesinde sanayiye özellikle şeker üretimine yatırımlar artmış ve fabrikalara yeni makineler alarak ve yeni fabrikalar kurarak destek olmuştur.

Şekerin Zararları

- 1- Kan şekerinin düşmesine sebep olur.
 - 2- Diyabet, obezite ve kalp hastalıkları riskini artırır.
 - 3- Fazla şeker tüketiminde dikkat eksikliği ve öğrenme güçlüğü görülebilir.
 - 4- Kanser riskini artırır.
 - 5- Fazla şeker tüketiminde baş ağrısı yapar.
 - 6- Cilt sorunlarına yol açar.
 - 7- Depresyon riskini artırır.
 - 8- Karaciğer yağlanmasına yol açabiliyor.
 - 9- Böbrek hastalığı riskini artırır.
 - 10- Cildin yaşlanmasına sebep olur.
- Bunlar sayabileceğimiz bazı zararlarıdır.

Şeker Yerine Kullanılabilecek Alternatifler

Yine de şeker kullanmamak ağzımızı tatlandırmayacağımız anlamına gelmiyor. Bunu daha sağlıklı yollarla yapabiliriz, tabii ki dozunu kaçırmadan.

Keçiboynuzu özü, bal, hurma, akçaağaç şurubu, pekmez, hindistan cevizi şekeri tatlılarımızda şeker yerine kullanabileceğimiz doğal besinlerdir.

Ancak bal ısıtılmamalıdır çünkü bal ısıtıldığında yapısı değişir ve potansiyel olarak enzimleri, vitaminleri, mineralleri zayıflatır veya yok eder.

Şeker Neyden Üretilir?

Şeker çoğu bitkinin bünyesinde bulunur. Ancak şeker kamışı ve şeker pancarının bünyesinde ekonomik olarak şeker elde edilebilecek kadar şeker bulundurulur. Dünyadaki şekerin %70'i şeker kamışından üretilir.

Ülkelerde Şeker Üretimi

2019/2020 Pazarlama yılı itibarıyla, Dünyanın en büyük şeker üreticisi olan ve şeker kamışından şeker üretimi yapan Brezilya ve Hindistan dünya şeker üretiminin %39'unu elinde bulundurmaktadır. Üçüncü ve dördüncü büyük şeker üreticileri ise sırasıyla hem kamış hem pancardan üretim yapan Çin, şeker kamışından üretim yapan Tayland'dır.

Şekerin Besin Değeri

Şekerin 1 gramının fiziksel olarak yanması sonucunda açığa çıkan enerji 16,8 kJ ya da 4,0 kcal'dir. Ortalama olarak kadınların günde yaklaşık 2 bin kaloriye, erkeklerin ise 2 bin 500 kaloriye ihtiyacı olmaktadır. Kısacası şeker tüketecekseniz dikkatli olmalısınız.

İrem DOĞTÜRK

Uzay Turizmi

Gökyüzü, çok eski zamanlardan beri insanlar için ilgi çekiciydi. Topluluklar yukarıda gördükleri şeylere isimler verdiler, özellikler atadılar, onları tanrı kabul edip inanmaya başladılar. Doğada yön bulmaktan matematiksel hesaplar yapmaya kadar pek çok konuda gökyüzü, insanlara bir yol gösterici ve kaynak olmuştur. İnsan hayatını derinden etkileyen bu görkemli ve ilgi çekici oluşum, insanların içinde derin bir merak ve araştırma isteği uyandırmıştır.

İnsanlık zamanla gelişip ilerledikçe, duyulan merak da artmıştır ve kafalarının içindeki soruları cevaplamak isteyen insanlar, araştırmaya başlamışlardır. Teknolojinin pek gelişmemiş olduğu ilk çağlara genellikle varsayımlar ve kurgular hâkim olsa da zamanla gözlem araçları üretilmiş, batıl düşüncelerin yerini bilimsel gözlemler almıştır.

Her ne kadar uzay hakkında bilgimiz sürekli derinleşse de kısa bir süre öncesine kadar yapabildiklerimiz teleskop gibi aletler yardımıyla gökyüzünü seyretmek ve matematiksel hesaplamalar yapmakla sınırlıydı. Daha açıklayıcı olması adına şu örneği vermek istiyorum: Diyelim ki bir arkadaşınızla buluşmaya karar verdiniz. İkiniz de vaktinde kararlaştırılan yere geldiniz fakat ne yazık ki ortalık çok kalabalık olduğu için birbirinizi henüz bulamadınız.

Bir süre çevrenize bakındıktan sonra arkadaşınıza benzeyen ancak arkası dönük bir kişi gördünüz. O kişinin sizin arkadaşınız mı yoksa bir başkası mı olduğunu anlamak için yanına gitmelisiniz. İşte, gökyüzünde de durum buna benzer. Bir gök cisminin aslında ne olduğunu anlayabilmek için yanına gitmeli, bolca bilimsel ölçüm yapmalı, elde ettiğimiz verileri işlemeliyiz. Ne yazık ki uzun süre boyunca yapabildiğimiz tek şey, çevremize bakınmaktan ibaret oldu. Ta ki 20. yüzyılın ortalarına kadar.

1957 yılında Sovyetler Birliği'nin Sputnik-1 isimli yapay uyduyu uzaya fırlatması sonucunda insanlık için yeni bir dönem başladı. Atmosferin dışına çıkmayı başarmıştık. Takip eden yıllarda önemli bir sürü gelişme yaşandı; uzaya insan gönderildi, uzay istasyonları kuruldu, yapay uydular aracılığıyla dünyanın bir ucu ile diğer ucu arasındaki mesafe saniyelere indi. Artık, bu zamana kadar sadece gözlemlerimiz doğrultusunda bilgi sahibi olduğumuz Mars'ı gelecekteki evimiz olarak görüyoruz. Konunun uzmanı olmadan da anlaşılabilirdiği üzere, birçok şey öğrendik ve her geçen gün daha da fazlasını öğrenmeye devam ediyoruz. Fakat elimizde bu kadar büyük bir teknoloji varken onu sadece bilimsel araştırmalar yapmak için mi kullanacağız?

Uzay Turizmi

1957 yılında Sovyetler Birliği'nin Sputnik-1 isimli yapay uyduyu uzaya fırlatması sonucunda insanlık için yeni bir dönem başladı. Atmosferin dışına çıkmayı başarmıştık. Takip eden yıllarda önemli bir sürü gelişme yaşandı; uza-ya insan gönderildi, uzay istasyonları kuruldu, yapay uydular aracılığıyla dünyanın bir ucu ile diğer ucu arasındaki mesafe saniyelere indi. Artık, bu zamana kadar sadece gözlemlerimiz doğrultusunda bilgi sahibi olduğumuz Mars'ı gelecekteki evimiz olarak görüyoruz. Konunun uzmanı olmadan da anlaşılabilceği üzere, birçok şey öğrendik ve her geçen gün daha da fazlasını öğrenmeye devam ediyoruz. Fakat elimizde bu kadar büyük bir teknoloji varken onu sadece bilimsel araştırmalar yapmak için mi kullanacağız?

Tabii ki de hayır. Her ne kadar yukarıda neler olup bittiğini öğrenmek için çok büyük bir açlık duyuyor olsak da rakamlar ve düşük kaliteli görseller insanı pek tatmin etmiyor. Ayrıca gözümüzle görüp ellerimizle dokunmadıkça merakımızı giderebilir miyiz? Şunu da unutmamak lazım ki, sadece bilim için yaşamıyoruz. İlk uydunun fırlatılışından bu yana yaptığımız gözlemler bize uzayın gizemli olduğu kadar güzel olduğunu gösterdi. Dışarı çıkıp birkaç ağaç görmek bile insanın içini açarken doğanın bu ihtişamlı eseri; insanoğlunun uf-kunu açan, gözlerini kamaştıran bu tablo, her insanın görmek isteyeceği bir yapı olsa gerek. Ancak, şimdiye kadar uzaya sadece astronotlar, kozmonotlar gibi yıllarca özel eğitim almış, Dünya dışı ortama hazırlanmış kişiler gönderildi. Üstelik değil başka gezegenlere gitmek, atmosferin dışına çıkmak bile bizim için bu kadar zor ve masraflı iken, eğlence amaçlı uzaya gitmek mümkün mü?

Eğer yeterince paranız ve cesaretiniz varsa evet, mümkün. Özellikle son birkaç yıldır uzay turizmi hem kişiler hem de şirketler için oldukça önem kazanmış bir konu. Kısaca açıklamak gerekirse uzay turizmi; bir insanın, belirli bir ücret karşılığında uzaya çıkarılması ve sağ salım

geri getirilmesidir. Günümüzde özel şirketler de dâhil olmak üzere pek çok uzay ajansı, insanları uzaya götürüp geri getirme hizmeti sağlıyor. Genellikle Dünya atmosferinin dışına çıkıp kısa bir süre sonra geri gelmek üzere yapılan bu yolculuklar, 30-50 milyon dolar gibi fiyatlar ile yapılabiliyor. Şimdilik yolculuklar hem kısa hem de pahalı olsa da yakın gelecekte daha uzun ve etkileyici yolculukları daha ucuz fiyatlara gerçekleştirmek mümkün olabilir. Önümüzdeki yüzyıl içerisinde Güneş Sistemi'ni "fethedeceğimizi" düşünürsek; yakın zamanda uzay turistlerinin Ay'a, hatta Mars'a gitmesi ve orada bir süre konaklaması dahi mümkün olabilir.

Bu ihtimaller hakkında düşünmesi çok hoş fakat uzay turizmi denen şey güvenli mi? İnsan ister istemez bu soruyor. Sonuçta, hiç eğitim almamış ve deneyim sahibi olmayan insanları uzaya göndermekten bahsediyoruz. Benim düşüncem bu endişelere gerek olmadığı yönünde. Tabii ki her daim temkinli olmalıyız ancak insanlık uzay ile ilgili dersini çok erken aldı. Uzaya ilk defa çıktığımızdan beri yaşadıklarımız bize çok şey öğretti ve günümüzde tüm uzay çalışmaları son derece titiz bir şekilde yürütülüyor. Dolayısıyla ben, uzay turistlerinin (ya da adaylarının) endişe etmemesi gerektiğini düşünüyorum. Yakın gelecekte ülke değiştirir gibi uzaya çıkabileceğimizi de düşünürsek, uzay turizminin de temkinli fakat son derece hızlı büyüyen bir sektör haline geleceğini görebiliriz. Umarım hepimiz merak ettiğimiz soruların yanıtlarını sadece rakamlarla değil; gözlerimizle, ellerimizle de alabiliriz.

İlhan Devrim Gerçek

Dünya'da Yaşanan En Büyük 10 Yangın

1- ABD Büyük Ateşi

1910 yılının yazında başlayan yangınlarda Idaho, Montana ve Washington etkilenmiştir. Yangın bölgelere kalıcı zarar vermiştir. 20 Ağustos'ta başlayan yangının ardından toplamda 1736 yangın çıkmış ve 3 milyon dönüm arazi yok olmuştur.

2- Kanada Büyük Ateşi Yangını

Yangın, 1919'da Edmonton şehrinin kuzeyinde başlamıştır. Orman yangını 5 milyon dönüm arazinin yanmasına neden olmuştur. Bölgede bulunan ahşap endüstrisi için kesilen ağaçlar nedeniyle yangın hızlıca büyümüştür. Yangında birçok insanın evi yanmış ve en az 11 kişi hayatını kaybetmiştir.

3- Avustralya Kara Cuma Çalı Yangını

Avustralya'nın Victoria kentinde 13 Ocak 1939'da başlayan yangında 5 milyon dönüm orman küle dönmüştür. Bir çalıdan başlayan yangın, kuraklık ve şiddetli rüzgâr nedeniyle bu kadar büyümüştür. Yangında 71 kişi hayatını kaybetmiştir. Aynı zamanda yangın nedeniyle toprak verimliliği ve su rezervleri de olumsuz etkilenmiştir. Yangın sonucunda yaklaşık 3700 bina hasar görmüştür.

6- Sibirya Tayga Yangını

Sibirya'da artan sıcaklıklar nedeniyle olan orman yangınlarının en büyüğü, 2003 yılında tarihin en büyük yangını olmuştur. Sibirya Tayga yangınında 47 milyon dönüm orman yanmıştır. Yanan bölgenin Fransa'nın 5 katı olduğu söylenmektedir. Uydu görüntülerinde yangın sonucunda tüm Avrasya'nın duman altında kaldığı gözlenmiş ve bazı havaalanları kapatılmak zorunda kalmıştır. Bu yangın ozon tabakasını ve iklimi de büyük oranda etkilemiştir.

7- Bolivya Orman Yangını

2010 yılında Bolivya'da yaşanan kuraklık son 30 yılda yaşanan en kötü şeydi. Kuraklık nedeniyle 18 Ağustos 2010'da Bolivya'da büyük bir yangın çıkmıştır. İlk olarak 1,5 milyon hektarlık alan yanmıştır. Yangının hızla büyümesi sonucunda Brezilya ve Arjantin de yangının söndürülmesine yardım etmiştir. O yıl Bolivya'da 47 binden fazla yangın çıkmıştır. Bolivya orman yangınında 4 milyon hektarlık alan alevlere teslim olmuştur. En büyük zarar ülkenin Amazon bölümünde olmuştur. Oluşan duman sonucunda uçaklar uçuşlarını uzun süre ertelemek zorunda kalmıştır.

Dünya'da Yaşanan En Büyük 10 Yangın

8- Kanada Richardson Backcountry Yangını

2011 yılının Mayıs ayında Kanada'da bulunan Richardson Backcountry bölgesinde başlayan yangında 1,7 milyon dönüm alan yanmıştır. Yangın kuzey ormanlarını yakmış ve ayrıca Athabasca petrol kumlarındaki tesisleri tehdit etmiş fakat yangın buraya ulaşmadan gerekli tahliyeler yapılmıştır. Bu yangın bölgede gerçekleşen 1950 Chinchaga yangınından sonra gerçekleşen en büyük ikinci yangın olmuştur. Yangının kaynağı tam olarak belirlenemese de insan faaliyeti sonucu olduğuna kesin gözüyle bakılmaktadır.

9- Kanada Kuzeybatı Yangınları

2014 yılında Kanada'nın Kuzeybatı topraklarında gerçekleşen yangında 8,4 milyon dönüm arazi etkilenmiştir. Bu yangın ayrıca Kanada'nın güney toprakları, ABD'nin bazı eyaletleri ve Batı Avrupa ülkelerinin hava kalitesini etkilemiştir.

10- Avustralya Orman Yangınları

Haziran 2019'da Avustralya'da başlayan yangında yaklaşık 80 milyon dönüm alan yandı. Yangın 240 gün sürdü. Yangının çıkma nedeni-

nin aşırı sıcaklar ve kuraklık olduğu düşünülüyor. Bu yangın Avustralya tarihindeki en büyük yangın olmuştur. Ülkenin güneydoğusunda başlayıp hızla yayılan orman yangınında 2500'den fazla bina kullanılmaz hale gelmiştir. Bu yangın sonucu 28 kişi hayatını kaybetmiş ve 1,1 milyardan fazla hayvan ölmüştür. Avustralya orman yangınları dünya üzerinde gerçekleşen en büyük yangındır.

İren TANYILDIZ

Carl Gustav Jung

Carl Gustav Jung 26 Temmuz 1875 yılında İsviçre'de doğmuştur. Analitik psikolojinin kurucusudur. Derinlik psikolojisinin de 3 kurucusundan biridir. Bir papaz ve filoloğun oğlu olan Carl Gustav Jung, Basel Üniversitesinde tıp profesörü olan dedesi ile aynı ismi taşımaktadır.

Basel (1895-1900) ve Zürih (1900-1902) üniversitelerinde öğrenciydi . Okült fenomenler (görünmeyen etkiler) ve onların psikoloji ve patolojiyle bağlantıları üzerine doktorasını 1902 yılında tamamlamıştır. Psikolojik analizlerinde astrolojiden de yararlanan Carl Gustav Jung, Sigmund Freud ile beraber çalıştığı toplumsal bilinçaltı kavramıyla da tanınmıştır. 1900 yılında Zürih Üniversitesi Burghölzli Asylum'un kadrosuna katıldığı bir zamanda, psikolojik çı-

karları şu anda klasik akıl hastalığı çalışmaları olarak kabul edilen çalışmaları başlatan Eugen Bleuler' in yönetimi altındaydı. Carl Gustav Jung, Burghölzli'de büyük bir başarı ile uygulamaya başladı. Hastaların özellikle uyarıcı kelimelere tuhaf ve mantıksız tepkilerini inceledi ve bunlara nahoş, ahlaksız ve sıklıkla cinsel içeriklerinden dolayı bilinçten uzak tutulan duygusal olarak yüklü çağrışım kümelerinden kaynaklandığını buldu. Bu araştırmalar onu uluslararası üne sahip bir psikiyatrist yapmıştır ve 1907- 1912 yılları arasındaki beş yıllık bir süre boyunca Freud'un yakın işbirlikçisi olmuştur. 1912'de Jung'un kitabının yayınlanmasıyla ciddi bir anlaşmazlık çıkmıştır. Wandlungen und Symbole der Libido (Bilinçsizliğin Psikolojisi), Freud'un fikirlerinin çoğuna aykırıydı. Carl Gustav Jung, 1911'de Uluslararası Psikanaliz Derne-

Carl Gustav Jung

ğinin başkanı seçilmiş olmasına rağmen 1914'te dernekten istifa etmiştir. Jung çocukken çarpıcı rüyalara ve güçlü fantezilere sahipti. Freud'dan ayrıldıktan sonra kasıtlı olarak bu yönünün yeniden işlenmesine izin verdi. Aynı zamanda garip deneyimlerinin ayrıntılı notlarını tutarak bilimsel olarak çalıştı. Daha sonra bu deneyimlerin zihninin kendi adını verdiği bir alanından geldiği teorisini geliştirdi. Sahip olduğu kolektif bilinçaltı, herkes tarafından paylaşıldı. Bu çok tartışılan kavram bir teori ile birleştirildi: Arketipler Din Psikolojisi. Jung'un terimleriyle; arketipler içgüdüsel kalıplardır, evrensel bir karaktere sahiptir ve davranış ve görüntülerde ifade edilir. Jung, hayatının geri kalanını fikirlerini, özellikle de psikoloji ve din arasındaki ilişkiyi geliştirmeye adanmıştır. Ona göre geçmişte yazarların metinleri yalnızca Jung'un kendi hayallerine ve fantezilerine değil, aynı zamanda hastalarının hayallerine de beklenmedik bir ışık tuttu; sanatlarının başarılı bir şekilde uygulanması için psikoterapistlerin eski ustaların yazılarına aşina olmalarının gerekli olduğunu düşündü. Daha sonraki yıllarda Zürih'teki Federal Politeknik Üniversitesinde psikoloji profesörü ve Basel Üniversitesinde tıbbi psikoloji profesörü oldu.

Carl Gustav Jung sadece psikoterapi bilim dalını değil, aynı zamanda Psikoloji, Teoloji, Etnografi, Edebiyat ve güzel sanatları da etkilemiştir. Onlarca kitap, makale ve söz yazarlığı yapmıştır.

Örnek kitaplar: Über die Energetik der Seele (Ruhun Gücü Üstüne), Gegenward und Zukunft (Geçmiş ve Gelecek), Psychologische Typen (Psikolojik Tipler)...

Örnek makale: Carl Gustav Jung - Psikoloji ve Okült

Örnek söz: " Kimse ışığı hayal ederek aydınlanmaz. İnsanı aydınlatan karanlığı idrak etmektir."

1946 yılında emekli olmuş ve 1955 yılında eşinin ölümünden sonra gözlerden uzak yaşamıştır. Carl Gustav Jung 6 Haziran 1961 tarihinde İsviçre'nin Küsnacht şehrinde 86 yaşında hayatını kaybetmiştir. Fakat iyi bir yazar olan ünlü psikoloğun ünü ve etkisi ölümünden sonra da devam etmiştir.

Dilara YILDIZ

İngiliz Parlamenter Stilde Pozisyonlar

Selamlar! Münazara kulübü başkanları olarak kulübümüze yeni katılacak insanlar için küçük bir İngiliz Parlamenter Stil Münazara pozisyonlarını anlatmak istedik. Umarız ki ilginizi çeker. Kulübümüze, yeni gelen arkadaşlarımızı ve münazaraya ilgili insanları bekleriz! İyi okumalar.

Başbakan (HA1) /Muhalefet Lideri (MA1)

Her kanat için oyunu açan konuşmacılardır. Maçı açtıkları için maçın gidişatını bu konuşmacılar belirler. Bu sebepten ötürü model, analiz ve yasa tasarısı sunmaları bu konuşmacılar için fazlasıyla önemlidir. Şu anki statüko analizi ve problemi tanımlamak bu konuşmacılar için temiz oyun oynamak adına çok önemlidir. Konuya kendi kanatlarının nasıl baktığını anlatan bir açılış birinci konuşmacısı, kendi takımını öne çıkarabilir. Analiz sunduktan sonra bu analizlere bağlanmış temel argümanlar da sunulur.

Başbakan Yardımcısı (HA2) /Muhalefet Lideri Yardımcısı (MA2)

Bu konuşmacılar açılış takımlarının ikinci konuşmacısıdır. Aynı zamanda kendi takımının açılış maçını kapatan kişilerdir. Takımlarının sarsılan duruşunu tekrardan ayağa kaldırmaları gerekir. Bu yüzden çürütmelere önem verirler. Eğer çürütme yapmazlarsa sarsılan duruşlarını düzeltecek başka konuşmacıları olmadığından o çürütmeler geçerli olur. Bu konuşmacıların diğer önemli görevi ise yeni bir argüman sunmak veya takım arkadaşının sunduğu argümanı sağlam zemine oturtmaktır. Bunun için somutlamalara veya örneklemelere başvururlar. Bu görevini de tamamladıktan sonra eğer zaman kalırsa takımlarının kısa bir özetini yapabilirler. Hem jüri için hem diğer takımlar için daha temiz bir oyun olabilir.

Extension Konuşmacısı (HK1/MK1)

Kapanış birinci konuşmacılarının sunacağı argümanlar, takım adına çok önemlidir. Çünkü kendilerinden sonra gelen konuşmacı argüman verememektedir. Extension konuşmacılarının yapması gereken en önemli şey, maça

yeni bir bakış açısı getirmektir. Açılışlarından farklı bir şey söylemek onları öne atacaktır. Bu konuşmacının en çok dikkat etmesi gereken şeylerden bir tanesi de çürütmeyi fazla uzun tutmamak ve aşırıya kaçmadan açılışları ile kıyas yapmaktır. (Aşırıya kaçmamak, bir iki cümle kurmak yeterli olacaktır. Kıyas zaten özetçinin görevidir.) Extensionun yanı sıra argümanları farklı sonuca bağlama, derin analiz gibi görevleri de vardır.

Özet Konuşmacısı (HK2/MK2)

Bu konuşmacılar hem takımlarının hem maçın son konuşmacılarıdır. Adlarından anlaşılacağı üzere maçı özetlerler. Bu konuşmacılara “tarafli jüri” denir. Bunun sebebi aynı jüri gibi diğer takımların eksikliklerini ve yanlışlarını söyler. Tarafli jüri dememizin sebebi ise kendi takımının artı yönlerini jürinin gözüne sokarlar. Bu konuşmacı maça pozitif argüman sokamaz. Eğer artı bir argüman anlatırsa jüri bunu değerlendirmeye almaz ve bu da konuşmacının zaman kaybının olmasına neden olur. Bu konuşmacının bir diğer önemli görevi diğer takımların çürütülmeyen argümanlarını çürütmektir. Maçta çürütülmeyen takımları özellikle diğer kapanış takımını çürütürler.

Irmak Çağlayan & Adanil Güzel

A black and white portrait of Carl Gustav Jung, a man with a mustache and glasses, wearing a suit and tie. He is looking slightly to the right. The background is dark and textured.

**“Mars gezegenine
ulaşmak,
kendi kendine
ulařmaktan
daha kolaydır.”
Carl Gustav Jung**

Hedef Koymak

Herkesin bize küçüklüğümüzden beri söylediği ve sorduğu şeylerden birisi nedir? “Hedefin olsun.” veya “Hayattaki hedefin ne?” Biz de bu sorulara genelde olmak istediğimiz mesleği söyleriz ve o anlık geçiririz. Bana böyle sorular sorulduğunda hep kalp cerrahı olmak istediğimi söyledim. Peki, gerçekten bu koca hayatımda hedefim sadece kalp cerrahı olmak mı?

Çocuklar kendine hedefler koyar. “İlerde mühendis olacağım.” “İlerde avukat olacağım.” Bunları başarmak isterler. Sürekli bu hedefine odaklanırlar. İleride hedeflediği şeyi olmak için sürekli çalışırlar. Kendilerinden çok şey feda ederler. Zamanını, eğlencesini, gençliğini... Sonunda hedefine ulaşacağı için yaparlar bunları. Böyle motive olurlar. Bundan sonra ya hedefine ulaşırlar ya da ulaşamazlar.

Hedefine ulaşıp mühendis olduklarında evet sevinirler. Çünkü o kadar zaman harcadı, çaba gösterdi ama bu sevinç bir süre sonra geçer. Evet, hedefini gerçekleştirdi ama şimdi bir hedefi kalmadı. Hayatında en çok istediği şey oldu. Hem de daha çok yaşayacak yılı varken. Ayrıca bu hedefine ulaşmak için yaptığı fedakârlıklar artık o kadar güzel gözüküyor. Çünkü o gün arkadaşlarıyla dışarı çıkıp anı biriktirmek yerine evde 200 soru çözdü. Ya da o tatilde ailesiyle tatile gitmek yerine bütün yaz dershaneye gitti. Gençliğinden hatırladığı şeyler test kitapları, dershaneler oldu. Evet, bunların hepsi hedefini gerçekleştirmek içindi ama şu an geriye dönüp baktığında memnun muydu? Gerçekten istediği bu muydu?

Peki, o hedeflediği, o kadar çaba sarf ettiği şeye ulaşamazsa ne olur? Bu kadar fedakârlıkların boşuna gittiğini düşünür. Hayır, o gün dışarı çıkmadı çünkü 4 saat fazla çalışıp avukat olacaktı. Şu an ne oldu? Hepsini bu başarısızlığını görmek için miydi? Artık hem hedefine ulaşamadı hem de zamanı gitti. Tekrardan dener mi, bilinmez? Eğer tekrardan o kadar sıkıcı anı biriktirir sadece avukat olmak için çalışmayı

göze alıyorsa ve buna gücü varsa dener. Ama genelde pes ediliyor.

mız mı gerekirdi veya daha çok uykusuz kalmamız? Belki de yeterince odaklanamadık. Ya da daha önceden başlamalıydık. Hayır. Bunun sebebi ne daha az çalışmamız ne de yeterince odaklanamamamız. Bunun sebebi hedeflerimizi yanlış seçmemiz ve hedeflerimizin önem sıralaması. Küçüklükten beri cerrah olmak istiyorum. Peki neden? Para kazanmak ve hayatımı devam ettirmek için. Belki de havalı olduğu için. Biricik hayatımın hedefi bu kadar basit...

Hedeflerimiz bizi mutlu etmeli. Hedeflerimiz için çabalarırken hayattan kopmamalıyız tam tersine hayatın daha da merkezinde olmalıyız. İleride dönüp pişman olmamalıyız. Bu yüzden gerçekten hedefimizin ne olduğunu düşünmeliyiz. 10 çocuğun hayatını kurtarmak, insanları mutlu etmek, 100.000 kitap okumak, dünyayı kurtarmak belki de mutlu bir aile kurmak. Evet, hedeflerimiz böyle şeyler olmalı. O biricik hayatımızı bunlar için yani gerçekten hedeflerimiz için yaşamlıyız. İleride dönüp baktığımızda iyi ki yapmışım demeliyiz. Hedefimize ulaşmasak bile keşke dememeliyiz. Çünkü yaşadığımız 10 dakikayı bile geri getiremiyoruz.

Benim sizlere tavsiyem hedeflerinizi mutluluğunuz, eğlenceniz ve en önemlisi kendiniz için seçmeniz. Belki de en önemli hedefiniz bu olmalı: Biricik hayatınız için sizleri mutlu edecek, pişman etmeyecek hedefler koymanız.

İrmak Çağlayan

Üç Anadolu Efsanesi

“Hey kardeşler, hey dostlar, yolda belde, tavalada tarlada, kırdada ovada durup da bizi dinleyenler, okuyanlar, dünyanın kaç bucak olduğunu soranlar, bilenler, hey yedi iklim dört bucağı gezenler, size bir destanımız var. İnsanoğlu şu dünyada neyi arar, arasa arasa dostluğu, kardeşliği arar, sözü çok uzatmak neye yarar...”
-Yaşar Kemal, Üç Anadolu Efsanesi

Merhaba sevgili okur. Başlıktan da anlayacağın gibi bu bir inceleme yazısı. Okuyacağın bu yazıda Yaşar Kemal - Üç Anadolu Efsanesi (Köroğlu, Karacaoğlu, Alageyik) kitabını inceleyip yorumlayacağım. Umarım sana bu kitabı sevdirebilirim!

Dünyaya unvanını duyurmuş Türk Edebiyatı'nın solmayan koca çınarı, okurken Anadolu'da yaşıyormuş hissi veren; asıl adı Kemal Sadi Gökçeli, bilinen adıyla Yaşar Kemal'in eseri olan bu kitap; adından da anlayacağın üzere Anadolu'nun bağrından gelen 3 efsaneyi konu alıyor. İlk basımı 1967'de Ararat Yayınevi tarafından basılmış. 2004 yılında ise YKY tarafından ilk basımı gerçekleştirilmiş.

Yaşar Kemal okuyanlar bilir; onun kitaplarını okumazsınız, yaşırsınız, hissedersiniz. Anadolu için yaptığı betimlemeler, kullandığı dil, kendine has üslubu, seçtiği kelimeler sizi sizden alır. Adeta Anadolu'da yaşamış gibi hissedersiniz. Kitaba başlamadan önce isimde bulunan “efsane” sözcüğünün anlamına bakalım. Uzun bir süre boyunca halk tarafından inanılarak gerçemiş gibi anlatılan sıra dışı öykülere efsane denir. Toplumlara bakarsak neredeyse hepsinde var olan efsaneler görürüz, bu efsanelerin ortak özelliği ise hepsinin sıra dışı olması, çok eski zamanlardan beri kim tarafından anlatıldığı belli olmayıp günümüze kadar gelmiş olmasıdır.

Efsaneyi tanımladık fakat bu kitap halk efsanelerini bir de Yaşar Kemal'den dinlemek demek. Kemal öyle bir üslup kullanıyor ki kendini Köroğlu'nun atında, Karacaoğlu'nın sazında, Halil'in tüfeğinde buluyorsunuz. Kimi yerlerde dersler çıkarıyorsunuz Köroğlu'nun yaşamından, kimi yerlerde Karacaoğlu'nın yaşadıklarından eksik değerlerimizi görüyor, fedakârlığı öğreniyorsunuz Halil'in hikâyesinden.

Üç Anadolu Efsanesi

“Ömrün oldukça hiçbir adama böyle tepeden, böyle karıncaya bağırır gibi bağırmayacaksın. Bilmediğin insanlara böyle davranman senin çığlığını gösterir. İnsanlara böcek gibi, karınca gibi bakamazsın. Şu evren içinde ne kadar yaratık varsa en kutsalı insandır. Hiçbir insanı küçük göremezsin, aşağılayamazsın. İnsanı aşağılayan önce kendini aşağılanmış demektir. Kendisine saygısı olan, olumlu, sağlıklı bir adam başkalarına da en büyük saygıyı duyar.”

Efsanelerin içeriğinden bahsetmek istemiyorum açıkçası. Zaten çoğunuz bu efsaneleri ya duymuş ya da okumuşsunuzdur. Böyle değilse bile, benden değil Yaşar Kemal’den okumanızı tavsiye ederim. Acizleri ben bu efsanelerden habersizdim. Bu tarz hikâyeler hoşuma gidiyordu fakat okumaya Yaşar Kemal ile başladım. Açıkça söylemek gerekirse ben gelenekçi bir insan değilimdir. Fakat bu kitap bana Anadolu’nun aslında ne kadar değerli, hoşgörülü, saygılı olduğunu öğretti. Bu kitabı okuduktan sonra eminim ki çoğumuzun Anadolu’ya bakış açısı da değişecektir. Bizler Anadolu’yu sadece bir toprak parçası, bir coğrafya olarak görsek de aslında Anadolu hâlâ yaşıyor, o güzel insanlarıyla kültürümüzde önemli ve büyük bir rol oynuyor. Yüzyıllardır gerek değerleri ge-

rek gelenekleri, gerek efsaneleri ile yaşamaya devam ediyor. Her ne kadar biz Anadolu’ya saygı ve sevgi besliyorsak Anadolu da kendi insanlarına aynı sevgiyi gösterir ve onları kucaklıyor. Türk insanı el üstünde tutmayı sevdiği gibi tutulmayı da sever. Bu bağlamda Anadolu ve halkımız arasında çok güçlü bir bağ vardır. Anadolu, insanına Sultan Ana gibi sahip çıkar.

Yaşar Kemal’in en az 1 kitabını bile okuduysanız sözünü ettiğim şeylere hak vereceğinizi umuyorum. Kısacası Yaşar Kemal sıradan bir yazar değildir benim için. Bu kitapta olduğu gibi diğer destansı romanlarının da bende çok ayrı bir yeri vardır. Yaşar Kemal çok aydın bir insandı. Onu sadece eserlerini okuyarak, okutarak anlayabiliriz. Anadolu için yazılmış en üstün yapıtlardan biridir benim için, tıpkı diğer eserleri gibi. Okuyun dostlar...

Ekin YILDIRIM

İyi ve Kötü

Hadi gelin, beraber Türk mitolojisindeki birkaç iyi veya kötü karaktere göz atalım!

ABASI

Orta ve Batı Türklerinden Albastı veya Alkarısı, Osmanlılardan Albız, Altay Türklerinden Almış ismini alan Abası, Yakut Türklerince kötülükleri simgelediklerine inanılan ve korunmak için kendilerine kurbanlar sunulan kötü ruhlara verilen isimdir.

Dişleri demirden, tek gözlü, kel, tek ayaklı ya da ayaksız olarak anlatılırlar. Yalnızca şamanlar tarafından görülebilirler. Yer altında yaşayan bu varlıkların, zararlı veya iğrenç görünümü tüm canlıların sorumlusu olduğuna inanılır. Ayrıca ruh kaçıran Abasılar insanları yoldan çıkartmaları veyahut delirtmeleriyle de bilinirler. Genellikle yalnız veya korumasız, çaresiz, hasta insanları hedef alırlar.

Buk

Altay ve Moğol mitolojisinde ve halk inançında kötü ruhtur. Sözcük anlamı aynı zamanda afet, felaket, hastalık demektir. Bu kavramların neredeyse tamamının kötü ruhlarla ilişkili olarak bir bağlantısı bulunur. Abasılarla eşdeğerdir.

Çak

Çek, Şek veya Çekir olarak da bilinen aynı Abası gibi şeytandır. Çakların başında bir Ulu Çak bulunur. Ulu Çak çirkin görümlü, 12 başlı hırıltılı sesi olan bir varlıktır. Çaklar kısa boyludurlar. Yeraltında yaşarlar, yaz gelince yüzeye çıkıp ağaç köklerinde barınırlar. Arap kültüründe şeytanı da çağrıştıran, alnının ortasında tek gözü bulunan Şik adlı varlıkla özdeşleştirilmişlerdir. Araplara göre bu varlık aslında iki kişidir ve kehanet yetenekleri vardır.

Çor

Çer, Çur veya Çora, Çura olarak da bilinirler. İyicil ve kötücül halleri bulunur ancak koruyucu ruh değildirler. Başiboşuturlar fakat bir yere bağlı olabilirler. Her yerde bulunabilirler ancak görülemezler. Demirden korkarlar. Başlarındaki görünmezliğini sağlayan papak veya kalpak vardır ve çıkartıldığında ölürlər. Yılan ve kuş görünümünde olanları vardır. Ayrıca kılıktan kılığa girebilirler.

İyi ve Kötü

AYIHI

Saka Türklerinde, yaratılışın, iyiliğin ve hayırseverliğin başlangıcı olarak kabul edilen kutsal varlıkların ve meleklerin ismi olan Ayıhı, Abasılardan karşıtı ruhlardır. Ayıhı, tüm varlıkların yaratıcısı olan, hayırsever bir güçtür. İyilik yapan bu ruhlara, kendileri gibi iyilik edenlere göz kulak olurlar. Yoldan çıkanları ise yalnız bırakırlar. Ürüng Ayığ Toyon onların en büyüğüdür. Birlikte Ürüng Ayığ Toyon'un neler yaptığına bakalım!

Ürüng Ayığ Toyon

Gökyüzü Tanrısı olarak anılan Ürüng Ayığ Toyon'unun ilk insanı yarattığına inanılır. Yaratıcı ruhların en büyüklerindendir. İnsanlara yeteneklerini o vermektedir ancak insanların özel işlerine karışmamaktadır. Toprağın verimli olmasını sağlar. Bereket ve hayvanların çoğalması onun isteğiyle olur. Yiğitleri ölümden kurtarır, ölen kahramanlara ise can verir. Dünyayı irade ederken insanların ısınması için güneşi yaratmıştır.

Bur

Bukların tam tersi olan Bur, Moğol ve Altay mitolojisinde ve halk inancında iyi ruhtur. İyi bir insanın ruhu kastedildiği gibi doğadaki iyicil varlıklar için de kullanılır. Şamanın göğe yükselen ruhuna da Bur adı verilir. Ayıhı ile eşdeğerdur.

Bugün sizlerle Abasılardan ve Ayıhıların özelliklerini inceledik. Bir dahaki karakter incelemesinde görüşmek üzere!

Nursina YILMAZ

Bir Kavuk Meselesi

Uzun yıllar boyunca süregelen, nesilden nesle devam eden, güldürü geleneğini ve Geleneksel Türk Tiyatrosu'nu temsil eden kavuk, tiyatromuzun bir simgesidir.

Kavuk yolculuğumuz kavuğun ilk sahibi Kel Hasan Efendi ile başlıyor. Asıl mesleği yoğurtçu olan Hasan Efendi, insanları kendine çeken hareketleriyle tanındı. Yine o dönemin komiklerinden olan Abdürrezzak Abdî Efendi'den etkilendi ve tiyatroya merak saldı. Sahneye ilk defa Küçük İsmail Efendi'nin tiyatrosunda "Külhanbeyi" rolüyle çıktı. İlk rolüyle izleyicileri etkileyip kısa bir sürede kendine has seyirci kazandı. Türk tiyatrosunda hem tuluat hem de orta oyunu geleneğini bir arada sergilemiş ilk oyuncudur. Kel Hasan, geleneksel Türk tiyatrosunun son temsilcisi sayılan İsmail Hakkı Dümbüllü'yü yetiştirmiştir. Böylece Türk tiyatrosunda geleneksel bir simge hâline gelecek kavuğu öğrencisine bırakmış, kavuğun 2. sahibi Dümbüllü olmuştur. Dümbüllü de tiyatroya merakı yüzünden askeri ortaokuldan atılmıştı.

Tiyatroya Karagöz Hüseyin'in sahnesinde amatör olarak başladı. Kel Hasan Efendi ile hikâyesi ise 1917'de başlıyor ve sahnede profesyonel olarak çıkıyor. 1926 yılına kadar ustasının yanında çalışarak tuluat geleneğini öğreniyor ve zamanla ekip arkadaşlarıyla Anadolu turlerine çıkmaya başlarlar. Gezginci tiyatroyu, geleneksel tiyatroyla birleştirerek halka sundular. Bunun yanında sanatını tiyatro dışında rad-

yoda da göstererek tuluat ve orta oyunu dağarcığından oyunları radyoda canlandırarak halka sundu. Başarıları devam ederken sahnede Münir Özkul'u Kanlı Nigar oyununu Altan Karındaşla birlikte Arena Tiyatrosunda sergilerken izlemiş, kavuğun yeni sahibinin o olmasına karar vermiştir.

Oyun bittikten sonra kulise gider. Özkul'u başından öper ve şu sözleri söyler: "Oğlum Münir, benden sonra kavuğumu senin taşımanı istiyorum. Bu işe sen devam edeceksin, vasiyetimdir bu. Gerçi sen kitaplı tiyatrodan geldin. Gönül bizim içimizden biri, orta oyunu sanatçılarından biri devam ettirsin isterdi. Ama zararı yok, kavuğum bundan sonra senindir." der ve kavuğu teslim eder. Oyunun ikinci sahnesinde ise seyirci önünde küçük bir seremoni gerçekleştirerek tekrar teslim eder ve bu sefer şu sözleri söyler: "Kel Hasan'dan bana geçen bu kavuğu artık sana veriyorum. Artık sen taşıyacaksın. Emanet, oğlum Münir." böylelikle seyirci huzurunda kavuğu teslim eder ve geleneksel kavuğun 3. sahibi Münir Özkul olur.

Usta Münir Özkul'u çoğumuz Yeşilçam sinemasından tanısak da sanatçının tiyatro alanında da başarıları çoğunluktadır. 1948'de Ses Tiyatrosu'nda sahnelenen "Aşk Köprüsü" oyunu profesyonel oldu. Daha sonra Muhsin Ertuğrul'un yönetimindeki Küçük Sahne'ye geçti. Ardından İstanbul Şehir Tiyatroları'nda, Ankara Devlet Tiyatrosu'nda ve İstanbul Aksaray'daki

Bir Kavuk Meselesi

Bulvar Tiyatrosu'nda arkadaşlarıyla kurduğu kendi tiyatro topluluğunda çalıştı. Haldun Taner'le birlikte Bizim Tiyatro'yu kurdu. Kurduğu ilk yıl sahnelenen, Taner'in "Sersem Kocanın Kurnaz Karısı" oyununda Tomas Fasulyeciyan tiplemesiyle büyük ün ve başarı kazandı. Münir Özkul, tuluat yeteneği olmayan ve tuluat yapmayı pek sevmeyen bir sanatçıydı. O, kitaplı tiyatronun temsilcisiydi. Senaryoyu okur, rolüne çalışır ve öyle sahneye çıkardı. Hazırcevaplık ve doğaçlama onun için değildi.

Ferhan Şensoy'la ilişkileri eskiye dayanırdı. Şensoy'un Türk Tiyatrosu'na katkılarını en yakından görmüştü. İlk yazar, ardından oyuncu olarak devam ettirirken sonunda kendi tiyatrosunu kurdu. Çok süre geçmeden Münir Özkul da "Ortaoyuncular" topluluğuna katıldı. İkisinin eşsiz uyumu ile başarılı oyunlar çıkarmışlardı. Ferhan Şensoy'un aklını, dilini, üslubunu, hazırcevaplığını ve tuluata yatkınlığını yakından gördükçe kavuğu Şensoy'a verme fikri iyice aklına yatmıştı. Kararını kesinleştiren şey ise İstanbul'u Satıyorum oyununda yaşadıkları bir olaydı. Ferhan Şensoy her ne kadar tuluatı ve doğaçlamayı sevse de Münir Özkul'un sevmediğini bilir, onun için senaryoya uyum sağlardı. Yine de oyunda dayanamayıp senaryo dışı bir espri yapmıştı. Münir Özkul o akşam nasıl buz kestiğini ve ne yapacağını bilemediğini anlattı. Şensoy seyirciden büyük alkış aldı ama kendisi de senaryoyu bozmuştu. Münir Özkul repliğini hatırlayamıyordu. Durumu anlayan

Şensoy, Özkul'un repliğini ona soru sorar şekilde kendisine hatırlatmıştı. Özkul hatırlayıp devam etmiş, seyirci buna çok gülmüş ve bir alkış daha patlatınca kafası allak bullak olmuştu. Durumu ve oyunu toparlayan Ferhan Şensoy olmuştu. Oyun bitip seyircinin yüksek alkışlarıyla perde inerken, Özkul kavuğu Şensoy'a vermekte kesin olarak kararlıydı.

Münir Özkul, katıldığı bir programda Ferhan Şensoy'a kavuğu teslim ediş hikâyesini anlatırken şöyle diyor: "Dümbüllü'den bana geçti, bende bir süre durdu ve sonra yük olmaya başladı. Yani, bunu genç birine vermek lazım tabii. Düşünüyorum düşünüyorum gelmedi aklıma. Sonra Ferhan'ın tiyatrosuna gelince, baktım her şeyden evvel, müthiş tuluat yeteneği vardır Ferhan'ın. Yani bir aksilik oldu mu, bir sıkıntı oldu mu pat lafını yapıştırır geçer. Bu büyük bir yetenektir, Allah vergisi bir şey. Orada doğdu aklıma. Sonra Erol ile konuştuk. 'İnsan hem yazar olacak, hem tiyatro sahibi olacak, hem de tuluat yeteneği de olacak, bundan uygunu olmaz bence.' dedim. Ferhan'a verdik, o da kabul etti. Eksik olmasın."

Böylelikle kavuğun 4. durağı Ferhan Şensoy olur.

Sayın okur, bu sayıda sizlere kavuğun 4 sahibini ve az da olsa hikâyelerini anlatmaya çalıştım. Kaldığımız yeri unutmayın, diğer sayıda devam edeceğiz.

Ekin YILDIRIM

Kim Bu Isaac Newton?

Isaac Newton 4 Ocak 1643'te doğmuş, 31 Mart 1727'de ölmüş; dünyanın kıymetli fizikçilerinden biridir. Tabii ki tıpkı o dönemde yaşamış diğer bilim insanları gibi Newton'a da sadece "fizikçi" demek doğru olmaz. Kendisi aynı zamanda matematikçi (Eğer bir fizikçiyse matematikçi olmanız farz zaten.), astronom, filozof ve teologtur. 1687'de yayınladığı kitabı "Philosophiæ Naturalis Principia Mathematica" klasik mekanik fiziğin temellerini oluşturmuştur.

İngiltere'nin Grantham şehrinin yakınlarında doğan Newton, aslında vaktinden biraz erken dünyaya gelmiş oldukça zayıf bir bebektir. Öyle ki hayatta kalmasını beklemiyorlardı. Newton'un tek talihsizliği bu da değildi. O doğmadan önce babası ölmüştü. Kendisi dört yaşlarına geldiğinde ise annesi başka bir adamla evlenip Newton'u anneannesine bıraktı. Yedi yıl sonra ise annesi büyük bir mirasla geri döndü. İkinci kocasını da kaybetmişti. On iki yaşında King's School'a başladı ve 1661'de mezun oldu.

Annesinin Newton için olan hayalleri, Newton'un kendisi için olan hayallerinden farklıydı. Oğlunun da tıpkı birinci kocası gibi çiftçilikle uğraşmasını istiyordu. Hatta bir ara annesi Newton'u bu yüzden okuldan bile aldı ancak

Newton çiftçiliğe gram ilgi duymuyordu.

Bu süre boyunca annesi onu çiftlikle uğraşır sanırken Newton, kitap okuyup gökyüzünü inceliyordu. Günün sonunda Newton annesini üniversite konusunda bir şekilde ikna etti ve 1661 yılında Cambridge'deki Trinity College'a başladı. Bu okula "sizar" olarak girmişti. Yani okulda hem çalışıyor hem de öğrenim görüyordu.

Okula Aristoteles'in felsefesi hâkimdi. Galileo, Kepler ve Copernicius'un çalışmaları göz ardı ediliyor, kâale alınmıyordu. Yine de okul, bu üç yıl boyunca Newton'a çok şey kattı. Cebir, geometri, trigonometri; Antik Yunanca ve Latince öğrendi. Bu sıralarda okulunun tınlamadığı Galileo ve Kepler'in eserleriyle tanıştı. Bunlardan çok etkilenmişti. Ek olarak Descartes, Gassendi, Hobbes ve özellikle Boyle gibi felsefecilerin çalışmalarına yakından ilgilendi.

Newton bunlarla ilgilenirken ağustos 1665'te veba Londra'yı vurdu ve Cambridge kapatıldı. Bu yüzden çiftliğe döndü. Orada iki yılını geçiren Newton, okula kıyasla çok daha başarılıydı. Okulda geçirdiği seneler boyunca dehası pek de parlamamıştı. Çiftlikte daha üretkendi. Lisansüstü eğitimi yarım kalmış olsa da çoğu başarısına çiftlikte imza attı.

Kim Bu Isaac Newton?

Çiftlikteki yıllarında kütle çekimi üzerinde düşünmeye başladı. Çalışmalarında diferansiyel ve integralin temellerini oluşturdu. Alan, yay uzunluğu, tanjant bulma gibi yöntemleri diferansiyel hesaplamayla birleştirdi. Ayrıca ışık tayfı oluşturdu.

1667'de Cambridge'in kapıları tekrar açıldı ve Newton yine buraya geldi. İki yıl daha geçirdikten sonra matematik profesörü oldu. Newton sanırım Cambridge'e çok bağlanmıştı çünkü önündeki 30 yıl boyunca burada kaldı. Çalışmalarına da tek başına devam etti. Diğer bilim insanlarıyla mektupla iletişim kuruyordu.

Bu 30 yılda kendisinin en önemli eseri Principia'yı (hani, şu yukarıda bahsettiğim) bitirdi. Çiftlikte yaptığı ışık çalışmalarına burada da devam etti. Bir de yansıtmalı teleskop yaptı. Bilim dünyasının dikkatini de bu teleskopla çekti. Bu sayede de Royal Society'ye katıldı. (Royal Society: Bilime yönelik olarak alında uzaman olan insanlar topluluğu. 1662'de resmen kurulmuştur, muhtemelen bu alandaki en eski topluluktur.)

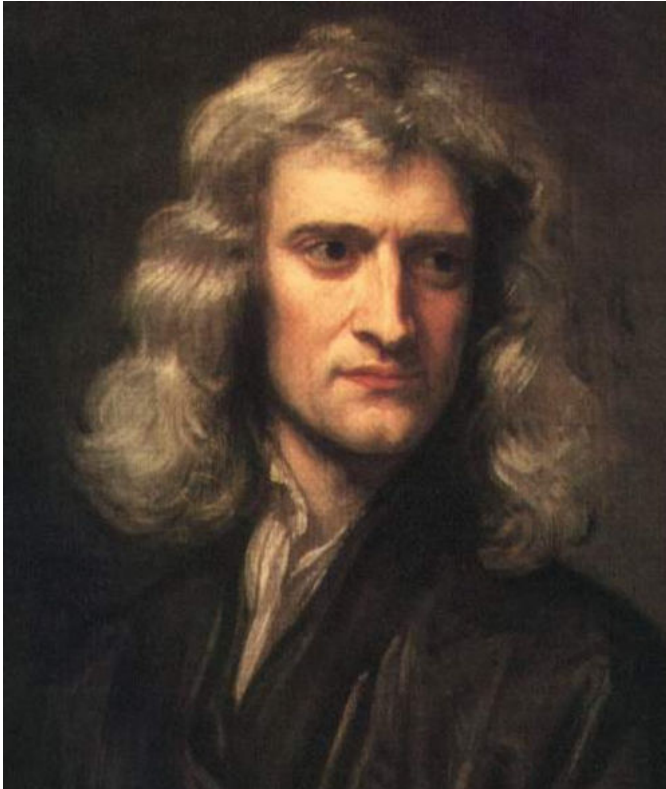

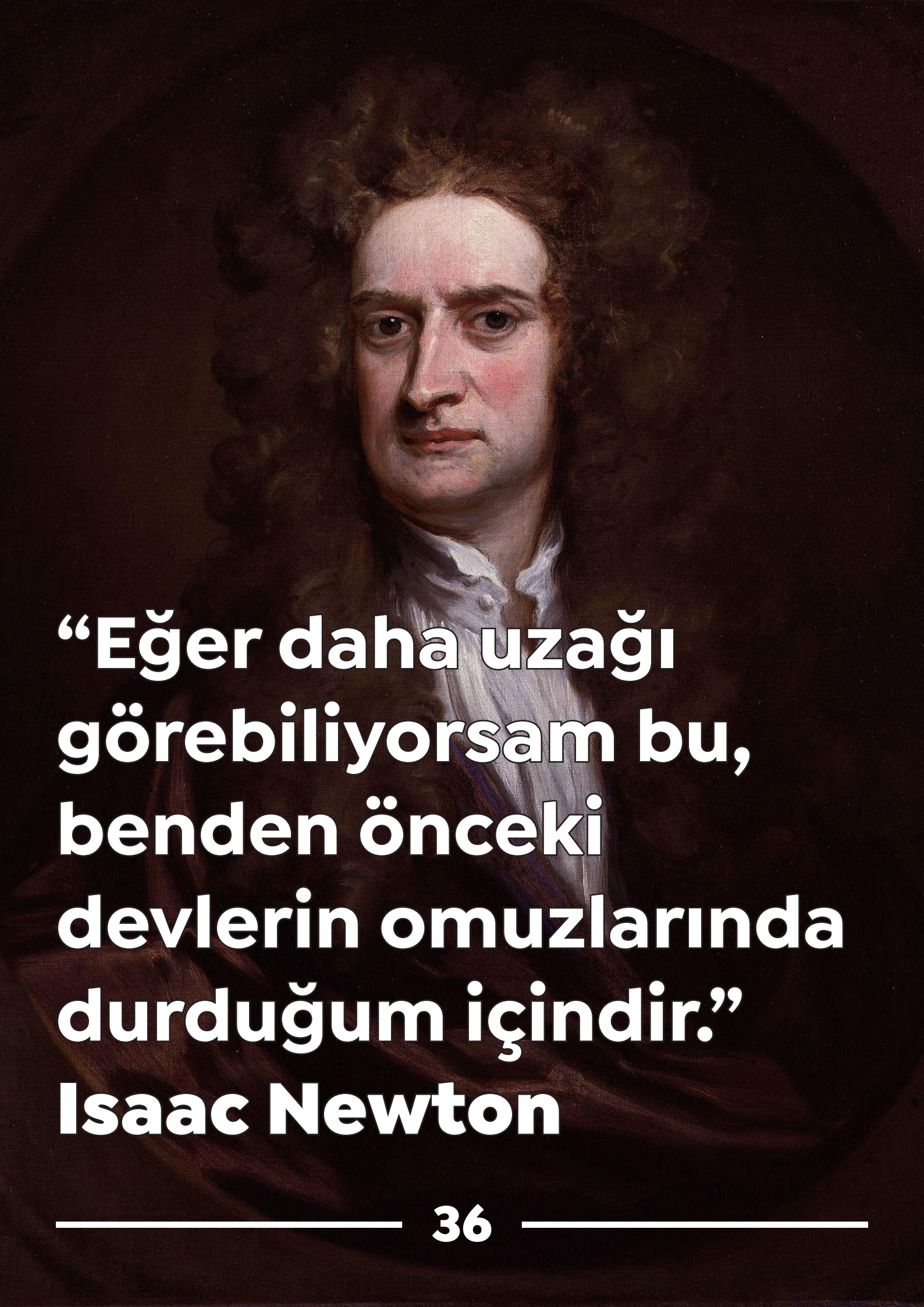
En önemli eseri olduğu için Principia'nın içeriğinden de bahsedeceğim. Kitapta Galileo'nun deneylerini övmüş, Kepler kanunlarını ispatlamış (O üniversitede nasıl hayatta kaldı acaba?) ve Newton Hareket Yasalarını açıklamıştır. Bunlarla kalmayıp akışkan içindeki hareketlerden bahsetmiş, en iyi gemi tasarımı için önerilerde bulunmuştur.

1696'da Newton'a kraliyet darphanesinin müdürlüğünü teklif ettiler. Newton da kabul etti. Onca yıldan sonra Cambridge'den sıkıldı herhalde. Neyse, bu iş için Londra'ya gidip yerleşti. Burada işini Newton çok titizlikle yapıyordu. Sahte paralara karşı mücadele başlatmış bir de.

Londra'daki yaşam Newton'un çok hoşuna gitti. Akademik çalışmalara karşı ilgisi çok büyük ölçüde azaldı. Buna çok şaşırdım. Yani, 35-40 yılını bu işe harcadı. Herhalde kraliyet darphanesi müdürlüğünde iyi para var.

Nisa ANAZ

A portrait of Isaac Newton, showing him from the chest up. He has long, curly brown hair and is wearing a white shirt with a dark cravat. The background is dark and textured.

**“Eğer daha uzağı
görebiliyorsam bu,
benden önceki
devlerin omuzlarında
durduğum içindir.”
Isaac Newton**

Görkemli Fener

Selamlar! Gezmek; çoğu insanın bazen kafa dağıtmak, şehrin gürültüsünden uzaklaşmak, eğlenmek, yeni mekânlar keşfetmek veya herhangi bir amaç olmadan kalkıp gitmek için can attığı eylemlerden biridir. Sizlere tam 160 yıllık geçmişli olan ve Türkiye'nin en büyük aktif fenerinden söz edeceğim.

Şile

İstanbulluysanız saatlerce yol gitmeden harika manzaralarla karşılaşacağınız tatlı küçük bir Karadeniz kıyısıdır. Akdeniz ve Karadeniz iklimlerinin etkisi altında, turizm açısından doğal güzellikleri, tarihi ve denizi ile oldukça büyük önem taşıyan şirin bir ilçedir.

Şile Feneri

Osmanlı İmparatorluğu zamanında 1859 yılında yapımı tamamlanmış Kırım Harbi sırasında Karadeniz'den İstanbul Boğazına geçen gemilere yol göstermek amaçlı yapılan önemli bir semboldür. Fener Kıyı Emniyet Müdürlüğü tarafından kültürel miras olarak saklanmakta-

Mimari Tarzı

Dışardan bakıldığında genç gibi dursa da tamı tamına 162 yıllık geçmişli olan emniyet feneri bu! Dış görünüşe aldanmamızda mimarinin etkisi büyüktür diye düşünüyorum. Gelin biraz etkileyici tarzından bahsedelim... Fenerin taş gövdesi Türk mimarlar tarafından tasarlanmış fakat mekanik kristal sistemi ve metal aksamalarında Fransızlardan söz etmeden geçemem. 20 deniz mili yani yaklaşık olarak 32 km görüş mesafesine sahiptir ve ışığı açık gecelerde İstanbul Boğazından bile görünebiliyor. 110 metre kalınlığında örtme taş kuleye sahip. Üzerindeki yatay siyah beyaz renkleri ise fenerin gündüz vakitlerinde kolaylıkla seçilebilmesi için. Boyu 19 metre uzunluğunda ve deniz seviyesinin 60 metre üzerinde. En tepeye çıkmaya kalkıştığınızda sizi 72 basamaklı merdiven bekliyor. Gözünüzde biraz devleşmiş olabilir, biraz heybetli bir fener. Bunun en iyi yanlarından biri Dünya sıralamasında hâlâ görevini yapan en büyük ikinci fener olarak yer alması... Fenerin altında bir park yer alıyor. Gece olduğunda fenerin ışığı sizi adeta etkisi altına alıp hayallere sürüklüyor. Film ve dizilerin başta gelen mekânlarından biridir. Efsaneler benim ilgimi çeker. E tabi ki Şile fenerinin de kimilerine göre ilgi çekici bir efsanesi var: Söylenenlere göre fenerin altında kutsal Truva Hazinei bulunmakta. Şileden hareket edip Truvayı 7 kez talan eden ordular ganimetleri buraya gömmüşler.

Belki bu son söylediklerimle beraber Şile Feneri biraz da olsa merak uyandırmıştır. Bir gün rotanızı Şile olarak ayarlamanızı tavsiye ederim. Şimdiden iyi yolculuklar!

İrem Zehra UZUN

Şanlıurfa

Kurtuluş Savaşı'nda Ali Saip Bey komutasında olan Kuvayi Milliye sayesinde işgal altından alınan Urfa'ya "şanlı" unvanı eklenmişti. Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunan Şanlıurfa, Peygamberler Şehri ve Kutsal Şehir gibi isimlerle de bilinir. Başta Balıklı Göl olmak üzere Göbeklitepe, Aynzeliha Gölü, Bazda Mağaraları, Şanlıurfa Kalesi, Harran Kalesi gibi ve daha birçok hem tarihi hem doğal güzellikleri içinde bulundurulur. Sıra geceleriyle de meşhur olan illerimizden birisidir.

İklim türü olarak kara iklimi görüldüğünden ve nem oranı az olduğu için gündüzleri çok sıcaktır. Doğunun önemli şehirlerinden biri olan Şanlıurfa'da olmazsa olmaz yemekler vardır. Tabii ki ilk akla gelen ve hepimizin çok iyi bildiği "Kebap". Onun yanı sıra lahmacunu, çiğ köftesi, şıllık tatlısı gibi bir sürü yöresel yemekleri de var.

Şu an süregelmese bile daha eski zamanlarda Şanlıurfa'da belirli yöresel kıyafetler de giyilmiş. Erkekler sırmalı puşu denilen bir pamuk dokuması ile yapılmış olan şeyi giyerler. Köynek yani gömlekleri olur. Üzerine kuşak bağlanır ve şalvar giyilir.

Kızlar ise gümüş başlık denilen şapka usulü bir şey takarlar. Üçetek adında kadife kumaştan etek giyerler. Erkekler gibi onların da köynekleri olur ve o gömleklerin altına ayze dedikleri entariyi giyerler. Onların da olmazsa olmaz şalvarları vardır ama Şanlıurfa kızlarını ayıran bir diğer özellik ise süs ve takılarıdır. Takılara çok önem verirler.

Şanlıurfa hakkında en merak edilen ve yıllar geçtikçe dedelerimizin ninelerimizin bizlere anlattığı Hz. İbrahim peygamberin Balıklıgöl hikâyesi vardır. Kimileri "Bakılgöl Efsanesi" diye bahseder. Hatta bu bir kıssadır. Hz. İbrahim peygamberin yaşadığı bu olay Kur'an'ı Kerim'de geçmektedir.

Kıssayı çok detaylandırmadan anlatmak gerekirse o zamanlar Nemrut adında bir kral varmış. Nemrut bir gece uykusunda rüya görmüş ve kâhinlerine bunu yorumlattığı zaman o sene doğacak olan bir erkek çocuğun onu öldüreceğini, putperestliğe son vereceğini ve Nemrut yerine krallığa geçeceğini söylemiş. Bunu duyan Nemrut, o sene doğan bütün erkek çocuklarını öldürtmeyi emretmiş. Yalnız askerlerinden birinin eşi hamileymiş

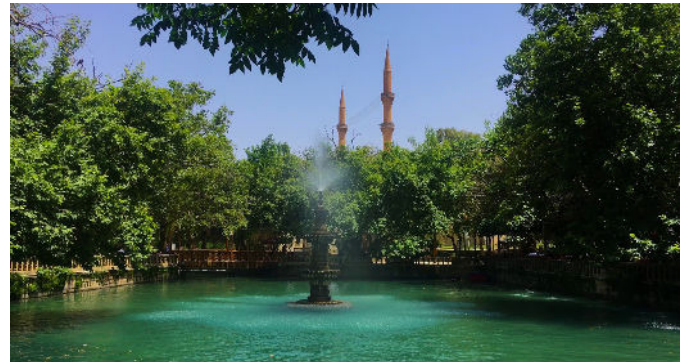
Şanlıurfa

Askeri Azer'in eşi Nuna hatun doğum yapacakmış. Azar onu Urfa kalesi yakınlarında bir mağaraya götürmüş ve Nemrut görmekten orda doğurmasını istemiş. Nuna Hatun da oğlunun öldürülmesini istemediği için onu oracıkta bırakmış. Mağarada büyötmeye başlamış. Gidip gelip onunla ilgileniyormuş fakat mağaradan çıkarmıyormuş. Bir gün Nemrut'un askerleri ava çıktıklarında Nuna Hatun'un oğlu İbrahim Peygamberi görmüşler ve direkt Kral Nemrut'a götürmüşler. Çocuğu olmayan Nemrut onu öldürmemiş ve İbrahim Peygamberi evlat edinmiş. Yalnız İbrahim Peygamber büyödükçe Nemrut'un putperestliğinden ve halkını putlara tapmaları konusunda zorlamasından nefret etmeye başlamış.

Aynı zamanda Nemrut, Zeliha adında da bir kız çocuğu evlat edinmiş ve zamanla Zeliha, İbrahim peygambere karşı sevgi duymaya başlamış. Ayrıca İbrahim peygamberin putperestlik konusundaki fikirlerine de katılıyormuş ama tek korkuları Nemrut'muş. İbrahim peygamber bir gün ortalıkta kimse yokken putları baltayla parçalamış ve büyük olan putun boynuna asmış.

Bunu duyan ve gören Nemrut çok sinirlenerek büyük bir ateş takılıp İbrahim peygamberin orada herkesin önünde yakılmasını emreder. Urfa kalesinin yanında büyük bir ateş yakılır ve İbrahim Peygamber ateşe atıldığı an ateş göle dönüşür. Yakılan odunlar ise balığa dönüşür. Bu olay karşısında gözyaşı döken Zeliha'nın gözyaşlarından da bir göl oluşur ve "Zeliha'nın Gözyaşları" anlamına gelem "Ayn-ı Zeliha Gölü" oluşur. Şu an gidip görmüş olduğumuz Balıklıgöl ve hemen yanı başında bulunan Ayn-ı Zeliha gölünün yaşanmışlıkları bunlardır.

Kesinlikle Şanlıurfa gezilip görülmesi gereken bir şehirdir. Tavsiye ederim.

Nur İpek CANDAN

Kuşaklar

Sevgili Misket dergisi okuyucuları, bu sayı için olan yazımda sizlere kuşaklar ve bu kuşaklarla ilgili genel değerlendirmemi sunacağım. Umarım keyifle okuyacağınız ve kendinize bir şeyler katabileceğiniz bir yazı olur.

Öncelikle kuşak kelimesinin TDK sözlüğüne göre anlamına bakalım:

“Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu.”

Bu tanımdan da çıkarabileceğimiz üzere kuşakları sadece doğdukları zaman dilimlerine bakarak sınıflandıramayız. Aynı zamanda kuşakları oluşturan topluluğun düşünceleri, şartları ve deneyimlerinin tanımlanması da onları sınıflandırmak için kullanılmalıdır. Böyle kapsamlı baktığımızda aynı kuşakta bulunan bireylerde benzer ve ortak şeyler görebiliriz.

Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers):

Bu kuşakta bulunan insanlar İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, 1946 - 1964 yılları arasında doğan bireyler olarak tanımlanır. Neden kuşağın böyle bir isim aldığı konusuna gelecek olursak; İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonraki yıllarda doğan ve nüfus patlamasına yol açan 1 milyar bebekten ötürü bu şekilde yani “Baby Boomers” olarak isimlendirilmiştir. Bu kuşağın felsefesi yaşamak için çalışmaktır. Baby Boomers kuşağının çalışkan, fedakâr ve itaatkâr bir yapıya sahip oldukları ifade edilmektedir.

Dünyanın insan hakları hareketlerini, radyonun altın çağını, Türkiye'nin ise ihtilali ve çok partili dönem sancılarının yaşandığı yıllarda doğmuşlardır. Bu kuşaktan olan bireyler ülkelerin siyasi, politik ve ekonomik yapılarında görülen ciddi değişikliklerin olduğu dönemden olduklarından düşünce yapılarının öncekilerden farklı oluşu elbet beklenebilir bir durum olsa gerek.

X Kuşağı:

Bu kuşakta bulunan insanlar 1965 -1980 arası

doğan bireyler olarak tanımlanır. Türkiye açısından ara kuşak anlamına gelen geçiş dönemi çocukları olarak da adlandırılmışlardır. Neden geçiş dönemi olarak adlandırılmasının nedeni; söz konusu yıllarda dünyanın önemli değişim ve dönüşümler yaşamaya başlamasından kaynaklanmaktadır. Bu kuşaktan olan bireyler para ve yüksek oranda sosyalleşme ile kendi varoluşlarını açıklamaya çalışmaktadırlar. Bu kuşaktan olan bireyler teknolojinin gelişmemiş olduğu bir zaman diliminde dünyaya gelmişlerdir. Dolayısıyla günümüz teknolojilerine ayak uydurma çabalarındadırlar. Hatta genelleme ile ayak uydurabildiklerini söyleyebiliriz.

Y Kuşağı:

Bu kuşakta bulunan insanlar 1981 - 1996 arası doğan bireyler olarak tanımlanır. Bu yıllarda doğan bireyler PC'nin ve GSM teknolojilerinin doğduğu, teknoloji dostu, bireysel, rahat ve küreselleşmeye başlayan dünyanın çocuklarıdır. Bu kuşağın en önemli özelliklerinden biri, bu bireylerin her şeyi sorgulayan bir yapıya sahip olmalarıdır. Diğer kuşaklar ile Y kuşağını karşılaştıracak olursak şunları diyebiliriz: Bu kuşak X kuşağı ile Z kuşağı arasında adeta bir köprü gibidir. Her ne kadar teknolojiye ilgili olsa da X kuşağıyla da tamamen kopuk değildir. Ayrıca yukarıda bahsettiğim iki kuşağın aksine paraya amaç olarak değil araç olarak bakmaktadırlar. Y kuşağının dönemin şartları nedeniyle beklenti ve umutların değişmesiyle yenilikçi, yaratıcı ve girişimci olduğunu söyleyebiliriz.

Kuşaklar

Z Kuşağı:

Bu kuşakta bulunan insanlar 1997 - 2012 arası doğan bireyler olarak tanımlanır. Z kuşağı, özellikle son zamanlarda çoğumuzun en çok ismini duyduğumuz kuşaktır. Benim de içerisinde bulunduğum bu kuşak, teknolojinin tam olarak içerisinde doğmuştur ve bununla yaşamaya devam ediyor. Teknolojiyi ileri derecede kullanan ve kolay kavrayabilen bu bireylerin tarih boyunca en fazla eğitim almış kuşak olacağı tahmin ediliyor. Kendini kolayca ifade edebilen ve açıkça, direkt belirtmekten hiç çekinmeyen bu bireyler çoğunlukla X kuşağı ile çok çatışır. Bu durumda ise Y kuşağını genellikle ara bulucu olarak görürüz.

Alfa Kuşağı:

Bu kuşakta bulunan insanlar 2012 sonrası doğan bireyler olarak tanımlanır. Bu kuşak ile ilgili araştırmamda bu kuşağa "Generation Glass" yani Cam Jenerasyon denmiş olmasındı. Bildiğiniz üzere bu kuşağın bireyleriyle eş zamanlı olarak hayatımızı etkileyen birçok teknoloji ve uygulama doğdu. Dijital ekranlar ise bu kuşağın vazgeçilmez bir büyüme ve yaşam parçası oldu.

Tabiri caizse benim görüşüm dört tarafı dijital ekranlarla sarılmış bu çocuklar için Generation Glass isimlendirmesinin haklı olduğu. Bu kuşak hakkında fazla şey belirtemeyeceğim çünkü belirttiğim yıldan anlayacağınız üzere bu bireyler daha ergenlik çağlarında bile değiller. Uzmanlar gibi ben de daha iyi bir değerlendirme için en azından ergenlik dönemlerinin beklenmesi taraftarıyım.

Yazımı Niyazi Fırat Eres'in bir sözü ile bitirmek istiyorum: "Geçmişin izleri geleceğe gider ve her kuşak iyi bir iz sürücü olmalıdır."

Nisa Özleyiş AKÇAALAN

Aşındıran Zaman

İnatla çalmayı sürdüren alarmin aksine ben uyanmaya hiç niyetli değildim ama sonunda sese dayanamayıp söylenerek kalktım. Gün ayılmaya çalışırken ben de ayılmaya çalışıyordum. Nihayet alarmı susturup sabah rutinlerini tekrarladım.

Anahtarımı nereye bıraktığımı hatırlamadım, hep olduğu gibi bugün de bir şeyleri aramak zorunda kaldım. Sonunda yola çıkmayı başarmış, durakta otobüs bekliyordum. Gelen otobüse bindiğimde bir süre sonra farklı bir yolda olduğumu anladım, yanlış olana binmiştim. Belli ki hâlâ uyanmayı başaramamıştım. Fark ettiğim durakta inip doğru yere gittiğine emin olduğum başka bir otobüse binmiştim. Gözüme boş bir yer kestirip camdan dışarıdaki insanları izlemeye koyuldum. Herkes bir telaş içinde gözüküyordu, hep bir yerlere yetişme çabasında - kimi zaman bulundukları yerin kıymetini bilmeyerek-...

Nihayet otobüsten inmiş, trafik lambasına doğru yürüyordum. Karşıya geçen kişileri gördüğümde tereddüt etmeden ben de onlara katıldım. Birkaç saniye içinde pişman olmuştum bile. Çalan korna sesleri kulağıma geldiğinde afallayıp ışıklara baktım. Yayalar için yeşil ışık daha yanmamıştı... Bunu fark etmemin şokuyla birlikte adımlarımı hızlandırdım. Öbür yandan da neden biraz daha sabretmedikleri hakkında söyleniyordum. Ama bir o kadar hatalı olan da bendim sanırım. Dikkatli olmam, aynı zamanda da insanlara bu kadar güvenip kolayca inanmamam gerektiği galiba. Işıkları bir kaza yaşamadan atlatmış vapur iskelesine yürüyordum. İskeleyle geldiğimde bir süre bekledim. Vapur kıyıya yanaştığında herkesi bir telaş aldı, sanki hiç yer yokmuş da vapur onları iskelede bırakacakmış gibi bir acele ve yarış içindelerdi. Kapılar açıldığında herkesin aksine normal adımlarla üst kata çıktım. Boş bir yere yerleştiğimde hemen önümde oturan iki küçük çocuk dikkatimi çekti, büyük ihtimalle ilk defa binmişlerdi. Gözlerini hiçbir detayı kaçırmak istemezcesine sonuna kadar açmış, büyülenmiş bir şekilde etrafı inceliyorlardı. Denize bakıyor, martıların hemen yanlarından geçişlerine şaşırıp birbirlerine heyecanla bir şeyler gösteriyorlardı. En güzeli ise gözleri gülüşlerine eşlik ediyordu.

Herkes manzarayı seyrediyordu fakat geleceğini düşünür bir halde de değillerdi. Çoğunluk sevmeye gelince seviyordu fakat gereğini düşünen çok az bir kısım vardı. Vapur hareketlendiğinde ben de denize bakmaya başladım, bir yandan sonunu bir türlü okuyamadığım kitap hakkında kafamda senaryolar kurup duruyordum. Bir süre düşüncelere dalıp gitmiştim ki etrafımda hareketlenmeler fark ettim, kıyıya yanaşıyorduk. Ben de onlara eşlik edip ayaklandım. Vapurdan indiğimde ayaklarım, gözüme çarpan sanat galerisine doğru hareketlendi. Dışarıdan çok hoş duruyordu, içerisinin de bir o kadar etkileyici olduğuna neredeyse emin dim. Heyecanla adımlarımı hızlandırdım. Kapıyı geçtiğimde beni aşınan mermerler karşıladı,

Aşındıran Zaman

evet mermer merdiven aşınmıştı. Geçen zaman mermeri bile aşındırmıştı. Zamanın değerini bir kez daha düşündüm bu görüntüyle birlikte. İsteddiğin bir şey uğruna uzunca zaman uğraşmak sonucunda olamayacak bir hayal yoktu sanki, mermerin bile aşındığını düşünürsek zamanla. Uzunca bir süremi burada harcamış, içerideki tüm eserleri incelemiş ve hakkında düşünmüştüm. O kadar farklı eserler vardı ki her birinin başka başka şeyler hayal edilerek yapıldığını düşünmek ne kadar çok farklı fikrin ve düşünce tarzının olduğunu hatırlattı. Hayallerin ucu bucağı yoktu.

Atıştırmalık bir şeyler alıp en yakın ağacın gölgesine kuruldum. Merak ettiğim kitabın sonunu getirdim ama hiç de beklediğim gibi bir sonu yoktu. Harika bir sonla bitmesini beklemezdim ama bu kadar üzücü olsun da istemezdim. Ama her son istediğimiz gibi de olmazdı. Olmuyordu da... Kitabın etkisinde yürümeye başladım. Yürürken insanları incele-

meye koyuldum; büyük ihtimalle başını soka-bileceği bir yuvası olmayan bir adam, eski kıyafetleri ve uzun bir süredir kesilmemiş sakallarıyla bir o kadar tasasız yürüyordu. Daha çok vazgeçmiş gibi... Küçük bir çocuk arabaların arasında ezilmeyi beklercesine bir şeyler satmaya çalışıyordu. Ama insanlar, herkesi ve her şeyi görmezden geliyordu. Ya da nasıl isterlerse onu görmeye devam ediyorlardı...

Gördüğüm görüntüye üzülüp bir markete girdim, ufak çocuk çok kötü duruyordu. Her an yıkılacak gibi... Onun için su alıp yanına gitmeyi ve onu oradan almayı planlıyordum ki yanımda minik ayaklar belirdi. O benim yanıma gelmişti. Bir bana bir de dolaptaki dondurmalara bakıyordu. Gözlerinde umut belirtmişti sanki, gülümseyerek yanına gittim. İlk önce konuşup sonrasında birlikte dondurma seçtik ve alıp birlikte yedik. Biraz olsun güldüğünü görünce içim rahatlamıştı. Telefonum çalınca tedirgin gözlerle bana bakmaya başladı, bir şeylerden korkuyor gibiydi. Telefonu açtığımda ise bir an koşmaya başladı, şaşırıp peşinden gitsem de kalabalığın arasında izini kaybettim. Tekrar arabaların önünde olacağı gerçeği içimi yiyordu ama elimden bir şey gelmedi. Keşke kimse onları görmezden gelmeseydi, o zaman bir şeyler değişirdi belki.

Mecburen artık dönmem gerekiyordu. Dönüş yolunda ilerlerken Gazete ve Dergi Bayii-nin önünde, oyuncaklı dergilerden almak için sabırsızlıkla bekleyen miniğin yüzünde umutla büyüyen bir gülümseme belirdi. Benim de yüzümü güldürmüştü, o yöne yürüyüp bir dergi de ben aldım kendime. Kapağında bozuk bir saat resmi vardı. İncelerken düşüncelere daldım. Saat bozuk olsa ne değişirdi? Biz onlarca saatin çalışmaya devam ettiğini bilirken. Kum saatleri de vardı, bozuk saatlerin aksine her an akmaya devam eden... Yine de bakış açısı önemliydi, kim herhangi bir kelebeğe bir günün kısa oluşundan söz edebilirdi ki?

İpek Su AKICI

Çernobil Faciası

Hepimiz Hiroşima'ya atılan atom bombasını biliriz, etkilerini de duymuşuzdur. Bir sürü insanın ölümüne sebep olmuş, bölgedeki bütün canlı yaşamı mahvetmiştir. Çok korkunç ve yıkıcı, değil mi? Peki bunun 50 kat daha büyüğünün yaşanmış olduğunu söylesem?

1970 yılında inşasına başlanan Çernobil Nükleer Santrali 1977'de ilk defa faaliyete girdi. 25 Nisan 1986 günü, 4. reaktörde bir deney için hazırlıklara başlandı. Deneyin amacı; ana güç kaynağı kaybedildiğinde türbinlerin ne kadar süreyle daha ana pompalara güç sağlayacağını anlaşılmasıydı. 26 Nisan gününün ilk saatlerinde deneye başlandı. Deneyin, 700-100 MW güç seviyesinde yapılması kararlaştırılmıştı. Önceki gün, reaktörün gücü 1600 MW'a kadar düşürüldü ve test için acil soğutma sistemi kapatıldı. Güç yavaş yavaş 700 MW'a kadar indiril-

di ve otomatik güç moduna geçildi. Ancak güç durdurma ayarı 700 MW'a ayarlanmamıştı. Bu sebepten ötürü güç bir anda 30 MW'a kadar düştü. Güç geri getirilmeye çalışıldı, reaktör 200 MW'da başlatıldı. Ancak bir anda acil durdurma sinyali yanmaya başladı. Bunun üzerine operatör, reaktörü durdurdu. Ancak güç çıkışı git gide büyümeye devam etti ve en sonunda gaz basıncı bir dizi kimyasal reaksiyonlara sebep oldu. Güç seviyesi standart değerlerin 100 katına çıkmıştı. Böylece nükleer çekirdekte erime olmuştu. Bütün bu aksiliklerin üst üste gelmesinden ötürü durum kontrol altına alınmadı. En sonunda aşırı buhar üretiminin tüm çekirdeği kaplaması sonucunda kırmızı alevlerin saçıldığı bir patlamaya sebep oldu. Birinci patlamadan 2-3 saniye sonra mavi alevler etrafa saçıldı ve ikinci bir patlama yaşandı. İkinci patlamaya tam olarak ne sebep oldu bilinme-

Çernobil Faciası

mekte. Grafit ve yakıt parçalarının sebep olduğu yangınlar, çok büyük miktarda radyasyon salınımına sebep olmuştur. Bu yangını söndürmek için saatte 200-300 ton su dökülmüştür. Ancak 1. ve 2. reaktörü su basabileceğinden bu işleme 2. gün devam edilmemiştir. 2. günden 10. Güne kadar yangını söndürmek için alana 5000 ton bor, kum, kil, kurşun tarzı maddeler helikopterler aracılığı ile atılmıştır. 26 Nisan Cumartesi günü, şehre giriş ve çıkışlar yasaklandı. Halk içeride mahsur kaldı ve halka hiçbir uyarı yapılmadı. Cumartesi akşamı belediye başkanlarının aileleri, önemli insanlar şehirden tahliye edildi ancak sıradan halk hala şehirde esir kalmıştı. Pazar günü halk da tahliye edilmeye başlandı. Yaklaşık 350 bin kişi tahliye edildi. Reaktöre işçiler yollandı. Bu işçiler, radyasyonun sızdığı yerlere toprak atmakla görevlendirildi. Her işçi maksimum bir dakika çalışabilirken bu çalışma süresinde ölümcül hasarlar alıyordu. Bu sebepten ötürü oraya çalışması için insan-sız araçlar yollandı. Ancak bu araçlar da uzun süreli çalışmıyor, birkaç saniyede bozuluyordu. Bu yüzden insanlar uzun bir süre boyunca çalıştırıldı. Şehir boşaltıldı ve yıllar boyunca

kimse alınmadı. Buradan çıkan radyasyon, tüm Avrupa'ya yayıldı. Tüm Avrupa'da 8,9 milyon kişi radyasyona maruz kaldı. Karadeniz'de ve tüm Avrupa'da kanser vakaları birkaç katına çıktı. Çernobil'deki turistik alanların çoğu yok oldu. Bu kazanın etkisiyle 200.000'den fazla insanın öldüğü tahmin ediliyor. Günümüzde ise radyasyon oranı insana zarar vermeyecek derecede ve bölgede turistik faaliyetler mevcut. 2016 yılında yapılan "Çelik Kalkan" ile reaktörden gelen radyasyonun önü tahmini 100 yıllığına kesildi. 275 metre genişliğinde ve 108 metre uzunluğunda olan bu kalkan toplam 1,5 milyar dolara mâl oldu. Bölgede hâlâ nükleer bir reaksiyon yaşanması muhtemel ancak bilim insanları, bunun düşük bir ihtimal olduğunu belirtiyor.

"Kazadan önce her şey normaldi. İnsanlar otomobil satın alıyor, evlerini yapıyorlardı. Umutları vardı. Ama bir an geldi ve onlar için değerli olan her şey yok oldu..."

-Maksim Kremen, Kaza Kurbanı

Adanil GÜZEL

İstanbul Üsküdar Lisesi

[instagram.com/misket.iul](https://www.instagram.com/misket.iul)

<https://iul.meb.k12.tr>